

30

303

Õndsuse tee.

Dr. Otto Sundke järele.

Õesti keelde L. Karask.

Tallinnas, 1906.

Trükitud väljaandja kuluga.

Õndsuse tee.

Dr. Otto Sundke järel.

Geesti keelde L. Karask.

11924

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

EA 36787

Tallinnas, 1906.

Trükitud väljaandja kuluga.

Досволено цензурою. — Юрьевъ, 6. марта. 1906.

Глп. М. Шифферъ, Ревель.

I.

Ühtegi meest laewa peal, kes trööstida wõiks.

Jalgi elus ei ole inimese laul minu südant nõnda sügawasti liigutanud, jah, nii minu siseniseni tunginud, kui ühel septembri kuu õhtul möödaläinud aastal. Meie istufime suurepäralise, tõemeelise Hallstädter'i järwe kaldal tähtaewa all ja kristallselged laened lofsufiwad tasa, tuuledhust liigutatud, funi meie jalgadeni. Meie taaa ja teisel pool järwe tõusiwad kalju mäed uhkelt kõrgese. Umbes 2—300 sammumest eemal fiikufiwad kaks tumedat paati kuust paistetud woogudel. Nendes oliwad mitmesugused nooredmehed, — mäetõõmehed, kalamehed ja puuraiujad, — kõik harimata inimesed. Need laulsiwad tundide kaupa laul laulu peale Jumalast antud häältega.

Oh, misugused oliwad need imelikud kõlad! Sõnades ei wõinud mitte aru saada. Wäga sagedasti ei olnud sõnu olemasgi, waid liigutawad looduselised. See oli muusik, mis otsekohelelt ja ühtlasi inimese meeles kõige sügawama sügawusest sünnitatud sai. — Müüd algasiwad noored mehed üht wiisi, mis kaunis rõõmsasti kõlas, jah peaaegu ülemeelselt: ühekorraga käis hele järsk karjatus läbi, nii kui üks piksenool maha jookseb ja ilusa maailma rusuks lööb. Siis tuli jälle laul, täis nurrust ja raskemeelsust; tasa kõlasiwad siis üksikud häälled jekka, mis täis rõõmsat meelt ja kindlat lootust oliwad. Kõik see mõjus igaühe peale wäga kurwalt. Mina ei

häbenenud oma piisarate üle mitte. Kuni minu magamise kambriisse tungisivad weel need imelikud wiisid järwe pealt; nad peitsivad ennast sügawasti minu kõrwa ja südamesse ja ei lastnud mind mitte und leida. Ma kuulen neid ka weel sel tunnil.

Oh, see looduselaste muusik oli mulle kui inimese südame awaldamine. Ehk ei ole see mitte nii? Kas ei ole ka seal mitte kõige kõrgem rõõm ja kõige sügawam walu, kas ei ole seal mitte kole hirm ja rõõmus igatsus, trotslik jõud ja paljas ahastus, kõige kindlam lootus ja arg kartus alalises wõitluses? On kusgil pool kõiges suurel maailma ehituses wiletsamat, õnnetumat, himukamat olemust olemas, kui see inimese süda —? Ühel filmapiilgul on ta täis trotslikku jõutundmust, äkitselt tuleb kohutaw hirm ta peale, ja see hirm wõidab ta hinge nii, et ta täitsa ahastusesse wajub. Kellest see hirm aga tuleb, seda ta ei tea sagedasti isegi mitte. — Müüd on süda wagu si ja iseendaga rahul. Ja waata, korraga tõuseb üks wana täideminemata igatsus üles, ehk ta on üks wana wõla (süü) kujutus (tont), mõeldakse, ta on ammugi ilma kadunud, aga ta on weel seal, tuleb ikka lähemale ja mõeldaw rahu on paljaks wiletsuseks muutunud. Kurbtus, igatsus, kartus, lootus, kangekaelsus, ahastus waheldawad kui lendawad pilwed aprilli kuu taewas.

Oh, kui segane on siin küll kõik! J g a w e n e a e g on selle südame sisse wajutatud ja ta ihaldab igawese aja järele; ühtlasi aga rifub ja kaotab ta ennast ajaliku kaduwa asjadesse ära. Tal on nalg armastuse järele, ja ühtlasi saab ta ühest igatsusest äranäritud, mis kõige armastuse surm on. Ta kisendab Jumala järele, ja seltsamal filmapiilgul, kus tema kisendab, kahtleb ta, kas Jumalat tõesti on olemas. Ta jänutseb Jumala järele, sest tema aimab, et kõik tema eluhallikad tema sees wulisewad, ja siisgi teeb tema kõik, et selle Jumalale palesse lüüa. Ta tunneb, et patt teda ära rifub; tuhat furd tahaks ta häbi pärast patu üle ära kaduda; ta mõistab pattu hukka ja wannub ta ära, ja oh, kui pea näeme inimest

jälle sedasama tegema, mis tema praegu hukka mõistis ja äravandus!

Oh waene, waene hing, kui õnnetu oled sina? Oled sa ikka ja ikka nii haige ja õnnetu olnud? Saad sa kõiges ilmalikus ja igaweses ajas nõnda jääma? *On üht õndsuse teed olemas* —, see on, on ühte teed, kus süda äralõhestusest ja ebakõlast terwisele, rõõmule; kindlusele ja rahule jõuda võib? Kõik teadus ja tarkus (iseenele peale toetatud) ütleb: „Ei! — Inimene on ikka seefama, mis tema nüüd on, ja ta saab ka seks jääma.“ Ewangelium ütleb: „*Ja h, õndsuse tee on olemas!*“ Järgnewad lehed peawad seda teed juhutama.

Kõige esmalt peame aga suure waluga tunnistama, et igatahes, ka keset kristlikku maailma, wäga wähe inimesi leidub, kes seda teed teawad.

Auusa Austria ertshtertsogi Maksimiliani päewaramatust, kes kui Meffiko keiser nõnda kurwa otsa sai, on järgmist lugeda: Täna suri laewa peal üks madrus ära. Ta tundis surma lähenema, oli täis hirmu ja ahastust ja palus, et ometi keegi temaga palwet teeks. Arst küsis ohwitseride ja meeste hulgost järele; kõik wabandasiwad endid. Keegi ei suutnud ühe hingega, kellel mõte oli igawese aega ärareisida, paluda Seal läksin ma ise surija juurde. Aga ka mina ei jäksanud paluda, sain üksi mõned segased sõnad ütelda, mille üle mina häbenesin. Wiimaks anti mulle üks palweraamat: sellega lasksin ma ennast põlwili; surija pomises palwed järele ja nägi kofutatud olewat. Araminnes pidin ma aga endalt küsima: „Kudas see tuleb, et meie selleaegsed inimesed, kes meie muidu kõik oskame, mitte aga enam paluda ei oska? Et sõnad, mida meie muidu ilma waewata räägime, meil südames ja suus kui ärakuiwawad, nõndapea kui meie neid Jumala poole katsume seadida?“

Mina olen selle weikese jutu, mis keisrile ilmsahtlemata suureks auuks oli, siin ülestähendanud, sest et ta mitte üksi jutt, waid — kudas pean ma ütleva? — üks tähendus, mõistustõne, haiguse märk

on. Ehk mõtlete teie, et selle laewa reisijad iseäranis Jumala kartmatad on olnud? Ärge uskuge seda mitte! Tehke aga katsed! Wõtke börse pealt (rahaturg), ehk kohtusaalist, ehk inimestest, kes uulitsa peal mööda lähewad, ja seisawad; laske nad ewangeliusulised ehk katoliklased olla, ja siis, kui teie nad kokku olete saanud, küsige: „Kes teitest tahaks ühe inimese juure, kes oma pattude üle hirmu kannab, minna ja tema le troosti wiia?“

— Oh mina kardan, et harilikult ühtegi ei leidu, kes seda julgustükki oma peale wõtaks.

Miks pärast mitte? Kas inimesed siis ewangeliumi ei tunne? Kas nemad ei tea mitte, et neli ewangelisti meile jutustawad, kuidas Jumal oma poega inimeseks laskis saada et meie inimesed tema läbi õndsaks saaksime, et tema meie patu pärast kannatanud ja surunud on, ja et ta ülestõusnud ja ülesläänud on, ja et tema püha waimu wäljawalanud on üle oma jüngerite, jah üle kõige liha? — Kas nemad ei tea seda mitte? Siisgi, enam jagu teadwad seda; nemad on seda õppinud — Palju peawad seda küll muinasjutuks; teised ei tee sest midagi wälja; teised jälle usuwad seda — see on peaga — ei tea aga siisgi jellegi midagi peale algada. Nii kui tahumata pafud lasuwad nad üksikute kristlikkude tõdede tarwis üksteise kõrwas. Nemad ei oska neid mitte kokku seadida. Mis tähendab see mulle? küsiwad nemad. Kudas see minule heaks on? Ma ei mõista mitte, kudas see mind aitama peab? Kas nemad nüüd sellest oma süü läbi, ehk ilma selleta, aru ei saa, see ei puutu meiesse. Sest on küll, et nemad sellest aru ei saa; õndsuse tee aratundmine puudub nendel. Seepärast peab seda just nendele ütleva.

Kristlikul kirikul on harwasti niisugustest puudu olnud, kes waimustatud ja anderikka keeltega Jumala suuri tegusi Kristuses maailmale kuulutanud ja nende tõde iga-sugu peale tungimiste wastu hiilgawalt faitsetud on.

Alga minu arwamine on see, et wanal ja uuemal aegadel neid harwemalt on leida oliud, kes seesama selgusega õndsuse teed seletasiwad, — ma mõtlen neid korra muutusi, mis üksiku inimesega sündima peab, kui tema tõesti ja täielikult Jumala lapsiks ja igawese elu pärijaks saama peab. Ja peaks mulle selle tõenduse pärast wastuwaieldama, siiski saab mulle ometi iga mõtleja ristiniimine järelandma, et just õndsuse tee üle iga suguga oma iseäraliku feelt rääkima, oma häält muutma ja seadma peab, kuni ta need sest aru saawad, kes muidu waimulikkudest asjadest aru ei saa. Wäga suur hulk on neid, kes weel ühe ehk ka mõlemate jalgadega maailmas seisawad ja siiski ühtegi rahu maailmas ei ole leidnud. Neid meie ei taha ometi kadunuks pidada. Ma tahan katsed teha, esimeses reas nendele kirjutada, nii arusaadawalt, nii käega katsuwalt, nii kõlblikult kui wõimalik. Urmsa keisri Maximiliani kimbatus on otsust andnud, et mina need arwamised jutlustele juurde lisan ja nende arwu seepärast wähen dan. Et jutlused ja arwamised mitte seltsamal wiisil tehtud ja wormitud ei ole, aga siiski ühte ja sellesama raamatufesesse mahutatud on, — seda saawad need lahkesti wabandama, kes wahest Jumala abiga waimuliku edenemise feeläbi wõidawad. Et meie edast jõuame, see on see kõige tähtsam.

II.

Loomulik surma uni.

(Ewefjus 5, salm 14.).

Ei ole keegi teise kui Jესuse Kristuse sees õndsust olemas, aga ka üksi tema sees, ja tõesti tema sees on ta kõigile määratud — see on ewangelium. Meie küsimine on aga nüüd: Mis sugusel teel saan ma sel-

lele õndsjusele, mis Kristuse sees leida on? — Arstirohi on ewangeliumi sees; tema tõotab täielist terweks saamist ja paranemist sinu wigadest. Tema tõotab, kes teda dieti pruugib, inimesest teha, Inii kui see olema peab, — nii hea, nii puhas, nii õnnelik, nii õnneliseks tegew, nii rikkas ja õnnis, kui üks inimene olema peab. Kõne all on siis kõige kõrgem. Kõne all on asi, mis iga inimest ühe wõrra puutub. Meie küsimine on inimesesuo küsimine. Kas sina kui katoliklane ehk ewangeliusuline sündinud oled, kas sul kollane, walge ehk must ihunahk on, kas sa mees wõi naine oled, mõtteteadlane ehk uulitsa pühkija, — selle peale ei saa siin mitte waadatud. Inimese üle on siin kõne; selle wastu on kõik wahed, mis tõug, rahwas, sugu, seisus ja erakond on sünnitanud, tühjaks asjaks pidada. Kudas saan mina Jumala inimeseks, inimeseks, nii kui ta olema peab, inimeseks kellel rahu on, kellel tõelik, jäedaw elu eneses on? — See on küsimine. Ja kui ewangelium tõesti Jumalik arstirohi peab olema, — noh, kuda pean ma seda pruukima, misjulgused ihulikud harjutused pean ma ettewõtma, misjulgused ohwrid, misjulgused tagasihoidmised pean ma oma peale wõtma? See on küsimine.

Õsimene nummer on muidugi, et haige ka järele annab, et ta ka tõesti haige on ja et ta nii haige on, et ta iseennast mitte aidata ei wõi. Kes iseennast aidata wõib, see on narr, ja wõrukael, kes seda ei tee. Need siis, kes iseendaga rahul on, ehk need, kes waimulikud asjades täies enese usalduses ütlemad: „Iga mees sünnitab iseene se saatuse,“ — need saawad juba siin meist lahkuma. Sellest ei saa mitte mööda, — juba sõnad „õndsus, õntjuse tee“ on inimese loomusele h a a w a w a d.

Kui Jumal inimestele üht õndsust walmistanud on ja kui tema meid õndsuse tee peale kutsub, siis peab küll see armamine olema, et nemad loomusest õnnetu se tee peal on, tee peal, mis hufatusele wiib. Ja tõe poolest, nõnda armab ka ewangelium: „Arka üles, kes sa magad ja tõuse üles furnute st,“ — see on kui pasuna-

hää! teiseft ilmast, aga ka hää, mis iga inimesesse puutub, nii kaua kui ta niisugune on, kui ta alguseft on. N e n d e ft inimestest saab, öeldud, et nad magavad, ja siis surnud on. Uni ei ole küll mitte surm. Ümberpööratud, terves, raskest unes kogub inimene uut jõudu elamiseks ja töötamiseks. Aga sellest ei ole siin mitte kõne. Magaja ei tea iseendast midagi, ta ei mõtle mitte iseenda, — oma tee, töö ja eesmärgi üle järele; kõ ik jõuud tema sees on tarvitamata ja seotud. Nõnda kaua kui keegi magab, on tema seest ja väljaspoolt nõndasama seotud, kui üks furnu. Magaja on isienda ja maailmale surnud, nii kaua kui ta magab. Seepärast võib ka vüha firi ühel puhul magajast ja surnuft rääkida.

Ja sellega arwab ta kõ i k i inimesi, kes weel mitte waimuliku uue elule äratatud ei ole. Siin saawad küll paljud pahaselt hüüdma: Kudas? mina pean magama? See on liig, jah, see on pöörane! — Sää! see perenaene ütleb: Mina peaksin magama? Wara hommikust kuni hilja õhtuni ruttan mina, mõtlen ja muretsen minu majapidamise eest; murran oma pead, kuida ma odavamalt ja paremasti fisiseseadida wöin; õpetan manitsen, lipin ja lapin oma laste juures ja ei leia millalgi rahu, ja mina peaksin magama? Lase mõnda arsti edasi rääkida, kes truuesti ja ohwimeelselt oma hulga haigete järele waatab, wirka sulast, kellel higi talituste pärast harwasti otja ees ärakuwab, k u n s t n i k k u, kes kõigekõrgema waimustusega oma töö kallal on, õ m b l e j a t, kes wiletsate kopekate eest ennast pimedaks töötab, k o o l i õ p e t a j a t, kes üleannetute poistele teaduse algust fisse istutab. Need ja palju teisi hüüawad: See on siis ometi pöörane, et meie magama peaksime!

Aga mina palun teid, ärge erutage endid mitte nõnda üles! Mina tahan teile, — kuida pean ma ütleva, waigistamiseks ehk weel suuremaks rahutumaks tegemiseks ühe l u o j u t u s t a d a. Keegi kuningas pidas omal ühe narri, (tola) nii kui omal ajal moodiks oli. Ühel päewal andis ta selle narrile ühe k e p i selle käsuga, nõnda kaua

keppi oma käes pidada, kuni ta ühe inimese on leidnud, kes veel suurem narr on, kui tema. Raua aega läks mööda. Seal jäi kuningas raskesti haigeks ja kästis narri oma juurde tulla. Algas järgmine jutt. Kuningas: Sina, ma pean sinust lahkuma, sest et ma ärareisima pean! Narr: Raua aja peale? Kuningas: Jah väga kaua aja peale. Narr: On kauem kui aasta? Kuningas: Ma tahan sulle aga ütelda: sellest kohast, kuhu mina lähen, ei tule mina ialgi tagasi. Narr: Mis oled sa siis teinud, et sa selles kohas, kus sa ikka ja igawesti jääda tahad, nõnda hea üleswõtmise ja rõõmustawa kodu leiad? Kuningas: Teinud? Teinud ei ole mina selleks midagi! Mull ei olnud aega! Narr: Siin, oh kuningas, on see kepp. Nüüd olen mina narri leidnud, kes suurem on, kui mina!

Kas teie ei arwa mitte, armsad lugejad, et narril digu oli, kuningale keppi anda? Üht ilma uskuda, kus keegi igawesti jääb, ja siisgi — aja puuduse pärast! — midagi selleks teha, et seal hea plats kindel on, see on tõesti lollus kõige kõrgemas kraadis. See on ju veel hullem, et kui keegi ütelda tahaks: Kõik minu eluõnn seisab selles et mina Inglise keeles tugew olen, aga mina ei leia paraku mitte aega, teda ärarõppida. Siiski arwan mina, kuningas ei olnud mitte pahem ja ka narrilisem kui suurem jagu tema kaasinimestest, olgu nad nüüd talumehed, kaupmehed, koolitatud ehk katlapaikajad. Sest neid on wähe, kes tõelikult see pääle mõtlewad, oma tulewaks ajaks teises ilmas midagi forrapäralist teha, wähe, kes seepärast muretsewad, kudas oma hinge ettewalmistada ja uuendada wõiksid, et ükskord Jumala ees seisda, Jumala walguseriiki sisseminna. Muidu ei ole inimesed sugugi nõnda narrilised. Kui nendel on näituseks rikkust ja auu wõita, siis teawad nad väga hästi, et ennast tublisti koormama, iga weretilka ja iga jõudu, mis olemas on, liikuma panema peab, et eesmärgile jõuda. Aga igawese aja tarwis ei ole mitte aega; sissemisteks uuendamiseks ühtegi tõsist mõtet!

Noh ma palun teid, kas seda ei nimetada mitte

nt a g a m i s e k s? Kas see ei ole mitte magamine, kui loomused, kes igaweseks ajaks määratud on, igawest aega äraunustawad? Kui loomused, kes Jumala näo järele loodud on, üksi ilmaliku asjade eest hoolt kannawad? Kas see kuningas ei maganud mitte, kas tema ei maganud ka siis mitte, kui tema õige isamaa isa oli (mis mitte sage-dasti üks kuningas ei ole)? Kas see rikas mees ewangeliumis ei maganud mitte, kui tema ka küll tubli majapidaja oli (sest tema põllud olivad hästi kandnud ja tema mõtted käiswad alati paranduste, uute ehituste ja teiste asjade peale,) — kas tema ei maganud mitte kõik oma elu aja, kui temale Jumala otsus: „sel öösel saab su hing sinult ärandatud“, k o g u n i o o t a m a t a tuli? Kui mõistlik inimene, oleks tema seda ammu ootama ja ennast selle suure reisi tarwis ettevalmistama pidanud.

Ja kas ei lähe suurema hulga inimeste elu nõnda mööda, ilma et igawestel tarwitustel selles ühtegi tähtsust ei ole? Miljonite juures ei ole praegu muud midagi, kui aga elaja tarwitused olemas. Teiste juures on kõrged paleused, mis elu täidawad, aga siisgi üksi siinpoolsed ilmalikud paleused. Igawene aeg ja sifemine elu jääwad enamiste unustusesse. Kuulake aga pealt, kui inimesed juttu ajawad, oma elust üksteisele jutustawad ja mälestusi meelde tuletawad! Seal tulewad kõikisugu asjad ette Elunähtused nooruse põlwest, koolijutud, hullud tembud, seda ja teist kodusest elust; kõikisugu iseäralikku kimbatus-test ja peasemistest; esimesed katsed, raha teenida: armastuse luod, warguse jutud, ärinähtused, reisikirjeldused, rõõmud ja kurbtused igatesugu ja, — mis ma kõik tean. Aga sellest, kuidas Jumal ennast hingele ilmutas, — mis ta tegi, et meie südame sisse tulla, kuidas keegi tema sõna ja tema rahumõtet äratanud on, kuidas keegi õndsuse tee peale on saanud, — sellest kuulda ke harwasti üht sõna.

Minule saab wastatama: „Ei, see on wäga puhas ja püha asi, sellest ei tohi midagi rääkida“. Aga see oleks hoopis imeweider. Mikspärast ei pea siis üksi siin mitte wanafõna maksma: „Kellest jüda täis on, sellest räägib

suu, —? Mina ei salga mitte, et niisuguseid imelikka pühafid olemas on, kes põhjusemõtteliselt ialgi Jumaliku asjade üle ei räägi ja kellelki siisgi sisemine elu ei puudu. Jah, niisuguseid on olemas? Aga suurema hulga niisuguste tummade kohta saab see tõsi olema, mispärast nemad mitte ei räägi, sest et nendel midagi ütelda ei ole, sest et seespool ialgi midagi õiget, midagi, millel festwad tagajärjed oleksiwad, sündinud ei ole.

Midagi, kellel „festwad tagajäred oleksiwad,“ ütlesin mina. Mina ei salga nimelt mitte, et need magajad mõnikord ülesraputatud saiwad. Wahest oli lapse ristimise ehk leeritamise juures, wahest oli üliwäga armastatud perekonna liikme ehk oma haiguse juures, oli ilmaliku õnne walusa kaotuse ehk ka iseäralikkude ilmootamata Jumaliku õnnistuse juures, — oli suurepäraliste ja koledate politikaliste sündmuste juures, kus kogu maailma põhi wabises ja katkeda tahtis. Seal ärkasiwad nad üles, seal ehmatasiwad nad iseenda üle, seal walgatas nendest läbi, et nendega teistigi peab saama. Aga nendega oli nii kui mõningate magajatetega. Nad saiwad äratatud, õeruwad filmi ja ütleswad: „Ja, jah, ma tõusen üles!“ nad teewad ka katseid ülestõusta. Aga nad ei saa mitte nõnda kaugele. Warsti wajuwad nad jälle tagasi ja teine uni on rassem, kui esimene.

III.

Jumalik kutse.

(2. Tesjalonika r., 2 p., 14. s.)

„Jumalon meid kutsunud!“ See on see rõõmu hüüd, mis apostlite kirjadest ja kõigi elawate ristiniimeste südametest läbi kõlab. Ja mis oleks siis ka weel rohkem rõõmustamise wäärt, kui see elutarkus: „Jumal

— igawene, hiilgaw ja õnnis Jumal — on mind oma juurde kutsunud —?“ Kui keiser üht inimest isiklikult jutule kutsub, siis saab selle üle suur kära tõstetud. Aja-lehed teatavad selle üle, ja miljonid waatavad kadedusega selle peale, kes nõnda auustatud saab. Seesama ise ei saa seda oma eluajal mitte äraunustama. Ja sest tunnist saadik, mil keisri kutse tema juure jõudis, ei saa tema wististe millegi muu peale mõtlema, kui aga üksi selle peale.

Ta mõtleb järele, kudas ta seda algama peab, et kõlblikult kõrge isanda ette ilmuda ja seda temale lubatud aega targalt tarwitada. — Noh, täit auufartust keisri ees! Aga siisgi, see keiser ei suuda mitte, ei sind ega iseennast, ka üheks aastaksgi põhjalikult õnnelikuks teha. Ta on ise Jumala ees tolm ja tuhk. Ta on ise alles siis õnne tee peal, kui tema Jumaliku kutset kuulnud ja südamesse wõtnud on.

Jumal kutsub sind — see on hoopis teine asi. Selle mõtte juures peab sull weri soontes seisma jääma, kui ja seda tõesti usud. Na kudas ja milleks kutsub ta sind? — Ainult inimese lapse õigusest kutsub ta sind Jumala lapse õigusele, „Jesuse Kristuse hiilgawa omaduseks.“ (2. Tessalonika r., 2. 14.) Ainult maailma omaks olemisest kutsub ta sind taewariigi kodanikkude seisusesse ja tema hiilgusele. (1. Tessalonika r., 2. 14.) See on kõik üsna tõsijelt ja peaasjalikult mõeldud, kudas ka Paulus oma Timotheusele kirjutab (2. Timoth., 1. 9.): „Jumal on meid püha kutsuga kutsunud, mitte meie tegude, waid tema otsuse ja armu järele, mis meile Kristuses enne maailma aega antud on.“

Misfugused sõnad täis saladust! Weel enne kui üht elawat olemust loodud oli, tegi Jumal otsuseks, sinule, sinu eluajal, üht kutset, püha kutset kuulutada lasta. — Aga meie ei taha endid mitte selle saladusliku igawese ajasse äraaotada, selle ajata sügawusesse, kus Igawene kõik omad otsused ja ka seda eneses walmis pannud oli. Meie ei räägi ka mitte ette määramise saladustest (Prä-

destination) selle õpetuse järele Jumal ette äramääranud on, kes õndsaks saab, kes hukka läheb. Kõik need ja teised küsimised on kristliku usu õpetuse ja mõtteteaduse omad. Meie tahame siin üksi ütelda, kellest igaüks arusaada võib ja mis igaühele tarvis on. Seepärast paneme siin üksi sellepeale rõhku: Jumal on meid ewangeliumi läbi kutsunud. Ja ta saab siin ehk teises ilmas kõiki inimesi kutsuma, sest iga hing on Kristuse läbi äralunastatud, iga hing peab tema omandus olema; Tema tahab, et kõik inimesed aidatud saavad.

Sinusse siis puutub see, kes sa nüüd seda raamatust oma käes pead: Võid ja nüüd wana hallpea olla kes 70 aastat üksi ilmale elanud on ja nüüd ennast siiski ilmast petetud näeb, ehk walgepeaga tüdrukute, kes kõige armsamalt tuhat tiivadega imeilusa maailma sisse lennata tahaks. Selle wanakesele ei ole mitte hilja, selle neitsile ei ole mitte wara. See puutub sinusse, sest et sa inimene vled. Kõiki nende ilmlugemata olemustest on inimene üksi wäärt arwatud, Jumala lapsiks, igawese riigi pärijaks saada. Meie imeteleme elajate elu, korraldust, osavust ja usinust, — aga kutsed Jumala riiki võib üksi inimene mõista, seepärast võib teda ka üksi temale kuulutada. Meie aegus, kus hull materialismuse elajad inimeste järje peale üles tõsta, ehk, paremast öeldud, inimesi elajate liiki maha suruda tahab, peab selle peale rõhku panema. Missiooni ajalugu näitab, et üksigi inimese suguharu nõnda langenud ehk hukka läinud ei ole, et ta Jumala kutsest mitte aru saada ei võiks. Kes maailma tunneb, see teab aga ka, et kõige rohkem haritud inimesed, tõrgest haridusest, waimu- ja anderikkusest hoolimata, oma kõige sügawamas sisetises walgusetata ja trööstita jääwad, kuni nemad Jumaliku kutses kuulnud ja südamesse wõtnud on.

See Jumalik kutses saab aga meile ewangeliumi läbi kuulutatud. Need leelivad seaduse walgud mis Sinai pealt meie südamesse lööwad, wõiwad ja peawad meie uhkust, meie enesediguust ära häwitama. Nemad wõi-

wad ja peawad meile ilmutama, et meie, iseenele peale toetades, kadunud oleme; nemad peawad just sel wiisil järelewaatajaks olema, kes meid Kristuse juurde jubatab. Aga kutse Jumala riiki tuleb üksi Kristuse äratundmise läbi ewangeliumis. Ewangelium saab seda tegema ja üksi ewangelium. Zmetegusid ja tähtesid ei tohi meie mitte oodata. Nerwi erutawad kõned, hull meeltsegaw kõne, hulumine, ohkamine, karjumine, jalgadega trampimine, rätifute wiibutamine, üdi ja luud wäristaw muusik — mötelge nõndanimetatud õndse sõjawäe ja kõiksugu „äratuse-foosolekute“ peale Inglis-Amerika eeskuju järele, — ei ole mitte kutse omad; kutse omane ei ole ka mitte, et keegi hukka mõistetute wiletsust põrgus maitse nud on. See kõik ei tee seda mitte, — kui ka mõned liig ägedad waimud nõnda õpetawad. Üksi see on ta omane, et Kristus äratuntud saab. Ja see äratundmine sünnib ewangeliumi läbi. Selle asemel ei ole ühtgi teist olemas. Ka mitte nii mitmesugused elu õpetused. Jah, mis ei õpeta kõik elu! Mõni peab ümbertõugatud saama, aastakümned kui mahajäetud waenelaps, ilma et ta kuskil pool kindlat aset leida wõiks. Teine peab oma losid ja õhulossid, mis tema enesele ehitanud oli, wiletsasti kokkulangema nägema. Kolmas peab sügawasti langema, mis tema kuidagi wõimalikuks ei pidanud. Neljas peab waraselt terwise ja jõu kaotama ja wiletsasti kannatama. Siin see tüdruk peab oma truu armastuses ja lootuses petetud saama. — Nemad kõik peawad seeläbi ewangeliumile lähemale wiidud saama; nemad peawad nendel teedel õppima, ennast ühe lunastaja ja peastja järele ümberwaatama. Teised peawad seeläbi äratatud saama, et Jumal neid oma heategudega üle kallab ja nad nüüd rõõmsa waimustusega märkawad: „Jumal otsib mind! Temal peab, midagi iseäraliku minuga ees olema.“ Jälle teisi lasseb ta Jumalast pühitsetud, armastuserikaste ristiinimeste eeskujusid näha. Nemad peawad endid nende wastu häbenema õppima. Nemad peawad küsima õppima,

kudas ka n e m a d niisuguse seisusele ja olemusele saavad — Vühidelt, ilmlugemata on abinõud ja teed, mis kõigi waimude Jsäl on, et oma efsinud lapsi kodumaale manitse-
feda ja neid tagaotsiwa karjatse kutsele wastuwõtlikuks teha. Aga kõik see on ükfi ette w a l m i s t a m i n e ewangeliumi tarwis. Ükfi seeläbi sünnib Jumalik kutse.

J u m a l i s e o n s e e j u u r e s ; Jumal ise töötab oma Püha Waimu läbi inimese juures, kui ewangelium ühte südamesse tungib, mis eelkäiwa Jumala töö läbi ette w a l m i s t u d o n . Jumal ise on selle juures ! Seal istub üks armas tüdrukule ema süles ja waatab suurte, igatsewa, imestawa silmadega ema otsa, kes temale Jumala armastusest räägib. Seal seisab kuri pagana würist, kelle käed werd kui wett walanud on ja kuulab misfionäri häält pealt, kes temale ütleb, et Jumala Poeg tema pattude pärast on kannatama pidanud. Seal istub pühapäewa õhtupoole teenija tüdruk oma kambri ja loeb mõistukõnet kadunud tallest, keda karjane armastawalt otsib ; seal juhtub üks suur ja siisgi ilma rahuta mõttetark oma reisi peal ühte külakirikku ja kuuleb seda, mis üle kõige tarkuse on — sõnumit Jumalast, kes patufid õndsaks teeb. Seal ajab ennast üks merehädaline madrus ühe plangu peal maailma meres ümber, ja nüüd, kus iga laene temale jurma tuua wõib, saab temale ta leerisalm südames elawaks : „See on kindlasti tõde ja üks kallis wäärt sõna, et Jesus Kristus maailma on tulnud, et meid patufid õndsaks teha.

Kõigil niisugustel kordadel on Püha Waim ewangeliumi juures ja mõjub wägewasti hingesse. Seal on ju midagi olemas, kui inimene seejstpoolt wagusaks saab, kui inimene ennast Jumaliku armastuse üle imeteleb ja see üle keeletu imestamisessse wajub. On ju midagi olemas, kui tema Jumala peale usalduse saab, kes nõnda inimeste armastaja ja ka tema peale mõelnud on.

Aga niisuguse imestamisega ehk mööda minewa liigutusega ei ole siiski weel midagi tehtud. Kas ewangelium ei pea siis mitte ühe mõtleja inimese hinges

tõsi stormi sünnitama? Kudas? Kes peaks tõsi olema, et Jumal oma ainust sünninud poega minu eest wiletsusesse, hädasse ja surma on andnud? see pidi tarwis olema olnud, et mind peasta? — nõnda paha lugu pidi minuga, nõnda sügawasti pidin mina langenud olema —? Ei sellega ei taha mina mitte meeldida, kui mina mitte ei pea; seda tahan ma üksi siis järele anda, kui see teistiti mitte ei lähe; nii siis, järel uurima! Mina pean ja tahan ise endale põhja peale saama! Mina pean ja tahan seda Jeesust Kristust tundma õppida — teda, kes seal ütleb, et tema mind patust ja surmast peastab. Jah, kõige oma hinge tahan ma tegewusesse panna. Täna, täna, ilma wiivitujeta, tahan ma ennast selle Jumaliku häälele ohwerdada. Hirmus, et mina senini nõnda uimastuses elanud olen, ära nõiutud tühifest maailmamõtetest. Kõle, et mina üksi oma madala „mina’le“ elanud, ilma järele mõtlemata elanud olen. Oma Jumalat olen ma mõningate kombetega ja kõnekäänudega ärasaatnud. Oma lunastajast olen ma mööda läinud, olen teda lahkesti teretanud, et temast lahti saada. Sest ajast peale peab see aga teistiti olema. Mina tahan kõik oma hinge ewangeliumi jisse wajutada, et mina teada saaks, kas see elu on wõi mitte!“ — Ünn sulle, kui see nõnda on. Kui see nõnda on, siis oled sina Jumala armukutset kuulnud. Rohkem weel mitte. Aga see on ka midagi kõrget. Nüüd alles oled sina dieti iseteadmusele jõudnud. Nüüd esimest kord oled sina õige jälge peal, et wastust leida selle küsimisele, mis kõige esimene peaks mõtleja inimese juures olema, ja kes siiski miljonite juures kõige wiimne on, jah, kes enama jao juures ialgi täielikult ettepanud ei saa, nimelt selle küsimise peale: „Mis tarwis olen mina siis dieti maailmas?“ Oh, kui hirmus on see, et nii wähe inimesi seda teadwad ja nii siis kõige tähtsamat ei tea, hoolimata kõigest teadmisest, kelle peale nemad nii uhked on!“ —

Mullu sügise olia ma armsa inimestega imeilusa Gosau järwe ääres Böhmi maal. Üle selle järwe pais-

tab imelifus toreduses suurepäraline, metsikwormituid Dachsteini mägi oma jäästikkude ja lumelagendikkudega, — see on, kui tema mitte uduga finni faetud ei ole. Sel päeval, kui meie seal olime, ei tulnud aga mäehiiglane oma udufatteft mitte wälja, ehk kül ilm muidu selge oli. Kui meie see üle kurwad olime — sest üffi Dachsteini mäe pärast olime nõnda kaugele tulnud — kuulsime meie midagi kahisema ja kohisema. Kui meie üleswaatsime, nägime üht puru wana meest, kes ennast puude ja kaljutünkade kaudu meie juurde kobas ja kui ta meie ligidal oli, hüüdis tema südant liigutawa häälega: „Teie rändajad, kes teie mööda lähete, kinkige Jesuse nimel mõni rahatükk ühe õnnetumale, kes 52 aastad pime ja seejuures waene on.“ — Meie saime teada, et ta kui 30 aastane tubli töömees õnnetuse läbi pimedaks, et ta üffikus ja ikka üksikumaks jäänud oli, et kõif tema sõbrad ja sugulased tema eel ärasurnud oliwad, et ta keset seda paradiskku maailma kui wang, jah kui jurnu edasi rändas. — See üle unustasin mina Dachsteini mäe foguni ära ja pidin — järelmõtlemata, mis küll kõif selle 52 aasta jooksul selle õnnetuma hingest läbiwoolanud ei ole mõtteid, walusi, muret ja hirmu. 52 aastat pime, — tõesti kole mõte. Aga warsti ütlesin ma endale: „Mendel on siiski weel pahem (ja oh, nende nimi on legion!) kes kõiges omas elus, jah kuni surmani, waimulik-pimedad on. Oh need waesed, kes ialgi oma elu ajal nõnda kaugele ei jõudnud, tõelikult järeloorida üle „kust“ ja „kuhu“, üle oma wiletsuse sügawa põhjuse ja üle õndfuse tee! Kui õnnetumad on need kül, kes ialgi Jumala kutseset oma hinge külges kuulda ei ole saanud, sest et nad kurdid oliwad; kes ialgi tema walguse kiirt näinud ei ole, sest et nad pimedad olid; kes ialgi tema kätt ei ole tundnud, sest et nad — mis sihemist inimest puutub — tundmufeta oliwad.“ — Olid ja senini ka nii? Oh, siis täna Jumalat põlwepeal, et nüüd wiimaks walgus sulle paistab ja et sa wiimaks, ise-enda äratundmisele oled jõudnud.

IV.

Mõnesugused ettekäänd.

(Lukas 14. jalm 16—19.).

Kui palju ja kui mitmesugused hääled ei tungi mitte ühe ainsama nädali, jah ühe päewa jooksul südamesse, ja inimeselaps! Tuleta kord meelde ja sa saad imestama, kui liikum sinu elu on, ja kui see ka kõige wausam elu oleks. Ja iga hääle taga seisab üks waim, kes sind määrata tahab, jah üks waim, kes kudagi wiisi sinu hinge püüab. Ma ei mõtle seejuures mitte üksi elawate inimeste peale. Ka igalühel Jüdmusel, olgu ta nüüd rõõmulik ehk kurblik, on oma hää!; täiesti on iga raamatul oma waim.

Oh, et meie õpiktime neid waimusid läbi uurima ja wahet tegema!

Uga kõigi nende häälte läbi, kõigi nende küsimate, faebawate, teotawate, pilkawate ehk rõõmuste häälte läbi, — läbi nende häälte segaduse, kes kõiksugu ilmalikku lusti, ihaldusi, plaanisi, ehk ka argtuft ja kahtlust sinu sees äratada tahawad, — murrab ikka ja ikka püha jõuga Jumala hää! teed. Ta pöörab ennast sinu elu sisetise keskpaiga poole ja hüüab: „Pööra tagasi, kes sa ennast ära kaotanud oled!“ Ja kes tahaks ütelda, et see temal ju mitte läbi luu ja üdi ei ole käinud?

Ja kes tahaks ütelda, et temal äratust tarwis ei ole? „Inimese hing on loomusest ristiniimene“ — nõnda on üks suur kirikuisa ütelnud. Tema ei mõtle aga mitte, et inimene, nii kui tema sündimisest on, ristiniimene on. Oleks tema seda, siis oleks Kristus ülearu. Ei, ta arwab, et inimene Kristuses wastuse kõige oma sala igatsemisele leiab, kui ta esite omad sisetised tarwitused täiesti rääkida lasseb. Uga see „iseenesest arusaamine“, — see, et keegi oma tõelikkusi tarwituji äratunneb, see on just, mis kõige ena-

matel inimestel puudub. — Laste juures on seepoolest kõige paremas korras, ja seepärast ütleb Önnistegija: „nende päralt on taewariif“ Ka täiskaswanute juures leidub üsfiuid, kes Jumaliku loomuse olukohaliselt puhta alal hoidnud on. Aga just need saavad, sest et nad kõige paremast äratunnewad, kõige ennemalt järelandma, et nende süda ilma Jumalata nõrk, muutlik, lihalif, kangekaelne, arg olewus on. Mitte need wäljast poolt kõige sügawamale langenud, waid just need, kes endid kõige puhtamad hoidnud on, kellel aga ka Jumalif inimesesuo paleus filmade ees on, just need saavad tundisid tundma, kus nad kohkumisega hüüawad: Oh häda, kuhu jõuan mina? Mis peab minu waesest hingest saama? — Küll saab! tarwis on kõiki inimestele, et nemad uue elule äratatud saawad. Teiselt poolt tuleb aga Jumalif kutse omal ajal kõikidele.

Aga oh, küll kõlab tume kaebtus Jumala sulaste juu läbi, et enam jagu inimesi enam Tema häält mitte kuulda ei taha. Nõnda kaebab ka Jeesus filmaweega oma rahwa laste üle: „Teie ei ole mitte tahtnud!“ Ja mitme mõistukõne läbi näitab Ta, et ewangeliumil rahwaste hulgas ka mitte teifiti ei saa olema, kui Jsraelis. Kutse suure õhtu söömaajale tuleb, aga kutsututel on põiklewad wastused. Esimene on põllu ostnud ja ütleb: „Ma pean nüüd sinna minema ja teda waatama; ma palun sind wabanda mind.“ Wäga auupakklikult, aga fiiski põiklik. Ja nõndasama, kui ka mitte nii auupakklikult, wastab teine: „Ma olen 5 paari härkasi ostnud ja lähen neid nüüd waatama, ma palun sind, wabanda mind.“ Roguni wiisakuseta ja ilma ennaft wabandamata ütleb kolmas: „Mina olen naese wõtnud, seepärast et wõi ma mitte tulla.“ See asi, et keegi naese ehk mehe wõtab, on nii iähtjas, et Jumala riik iseenesest mõista selle wastu tagasi astuma peab.

Ometi on need olukohalised „süüta“ wabandused Nad on wabandused, nii kui nad weikestes talumehe seisustes ette tulewad. Igatahes on nad toored tagasilü-

famised, ja wõib fergesti asja põhjust näha. Meie haritumad, edasi jõudnuwamad, osawamad oma mõtteid ära peitma, nii kui meie oleme, — meie teeme tagasilükkamisega peene-malt. Ma näen miljonisi, kes tõsise näo teewad, kui Jumalil hääle nendesse puutub. Ma ei räägi mitte pilkajatest ja teotajatest, waid kahtlejatest. (Oh, ja meie kogudused kubisewad niisugustest!) Nemad ütlewad: Meil on tõelikud mõtted tõe pärast, aga kes wõib teada, mis tõde on? — Meie ei saa mitte selgusele. Piiblis ja Kristuse ifikul on nõnda palju imelikku, jah pahandawad meile, meie ei saa mitte üle selle." Nemad räägiwad nõnda, kui ei wõiks mitte Jumala kutses täita, nõnda kaua kui kellegil weel iganes küsimisi, kahtlusi ja ebaselgust on. Et selle asemel nõnda mõistlik olla ja nende kahtlusi kahtlustada, on nemad kohe sessamas mõttes ja ehitawad oma kahtlustest walli, et tõde wastu, mis nende südand ärawõita tahab, ennast kaitsta. Kudas hoopis teised on apostlid, kellede juures ka weel palju wastumõelisi leida oli, siiski aga Jesuse sõnast kinni hoidsiwad: „Kui keegi tahab selle tahtmist teha, kes Minu õpetus Jumalast on." — Jah, tahtmist teha — see on just see asi, millest ärapeaseda tahetakse. Nemad teewad, nii kui see haritud mees (oh, tema oli usuteadlane!), kes Issandalt täis „õndsuse ihaldust", nii kui näitab, igawese elu tee järele küsis. Issand ütleb: „Pea käsud! Armasta Jumalat kõigest südamest, armasta oma ligemist kui iseennast." Kui lihtlabane see ka oli, — mehel on siiski uusi küsimisi. „Jah," ütleb tema, „kes on siis minu ligemine?" Mii kui see üks nii saladusline asi oleks. Siis jutustab temale Ünnistegija halastaja Samaria mehe juttu, millest näha on — et sellest asjast wäga hästi aru saada wõib, kui süda õige koha peal on. Ja nüüd oleks pidanud mees, kes nõnda keele osaw on, kui tarwis on Issanda wastu waielda, — nüüd oleks pidanud tema tõesti midagi ütleva, nimelt seda: „Armas õpetaja, minu süda aga ei ole mitte õige koha peal

ja ei ole diget waimu seal sees; oh, kudas saan ma uue südamet?" aga ta waatab küll ette, seda ütlemast. Ei, nüüd kus tema rääkima oleks pidanud, waihib ta. — Wiimati lugewin mina ühe waimurikka naesterahwa kirjast: „Mida kauem ma iseenda üle järele mõllen, seda rohkem leian ma, et mina taewa tarwis mitte hea küll ei ole ja põrgu tarwis liig hea. Mis on seejuures teha?" Ei tea mitte, kas peab selle jutu üle nutma ehk naerma. Naesterahwas teeb nii, kui oleks see seisukoht iseäralik raske, kui oleks koguni uut mõtteteadust ehk ilmutamist tarwis, et selgeks teha, mis just siin teha oleks? Ja siisgi wõiks üks laps wastuse anda, nimelt selle: „Kui sa taewa tarwis mitte hea küll ei ole, siis pead sa üht teed otsima, et paremaks saada!" Küll, küll, aga see'p see just on, millest tähelepanemata peaseda tahetakse.

Seal ütles mulle üks teine, feda mina palusin, ford tõemeelilikult iseenese ja oma patu tee üle järele mõtelda, järgmist: „Ah, on ju nõnda palju muresi; elamine on nii suur waewamine, ja nüüd peaksin ma ennast faweel oma pattude pärast waewama!" — Ma näitasin temale, et ta kõigist teistest muredest wabaks saab, kui ta selle ühe mure, mure hinge pärast, tõemeelilikult eneses mõjuda lasseb. Ei aitanud aga midagi. Ta jäi selle juurde: „On tõesti liig palju nõutud." Ta oli südamest rõõmus, et tal nõnda „waimurikkad" mõtted oliwad olnud ja feeläbi Jumaliku mõtetele wastupanna wõis.

Teised ütlewad: „Mina omalt poolt tahaks küll tõemeelne olla, aga minu perekonnas ei lähe see mitte. Seal puhub wanast ajast saadik hoopis teine tuul. Ma ei wõi tõesti mitte perekonna waimu wastu!" — Noh, ma tunnen täitsa selle waimu suurt wõimust. Aga siisgi, muidu ta ei mõju mitte nõnda sinu peale. Kui sa abielusse tahad astuda, mis sulle paradiis näitab olema, nõndasama kõiksugu teiste heade ja pahade juhtumiste juures, oled sa ometi mees „oma teed" käima ja

teet mis ja tahad. Üksti siin kus sinu Jumal kutsus, passib sull, perekonna waimu ette lükata. Oh, sa kõrgest fiidetud otsekohejus, kus saad sa leitud?

Beel teised peafewad tähelpanemata Jumaliku kutsest, kui nad ütlewad: „Kudas! usuteadlased waidlewad ju ise üksteise wastu ja tülitsewad oma keskes, — mis peab seal uskuma?“ ehk: „need ja need uskma — tad inimesed on palju lahkemad ja heldemad kui need õigeusfulised erkad, — nii siis ei wõi selles olla, mis feegi usub!“ ehk nad teewad Jumaliku kutse, nii kui tema õpetaja heale läbi nendesse ulatab, pilkepildiks, ja teewad nii, et ristiinimeseks saamine nõndasama palju oleks, kui kõiki maailma rõõmudega Jumalaga jätta. „Peab ju ka ilmale elama“ — ütlewad nemad — sellepärast oleme ometi seal sees! Ega siis ka ometi kõige päewa wõi paluda, huluda ja salmisid laulda.“ — Ja nii arwatakse siis põhjust küll olewat, selle tähtsa asja tee pealt eest ära minna ehk ometi armast Jumalat oodata lasta ja paremate aegade peale trööstida. Jah, edasilükkama, sest et praegu weel mitte paras aeg ei olewat, see on üks neist kõige harilikumatest kurati kunsttükkidest. Ja see on ju ka palju wiisakam, kui öeldakse: Ma ei wõi weel mitte, jellewastu kui öeldakse: „Ma ei taha mitte.“ Ei, ümberpööratud, ma tahan küll; muidugi tahan ma, ihenesest mõista tahan ma, ükski nüüd just ei ole see aeg. Praegu on just lustilik suiaeg, see ei ole sünnis mitte nõnda tõsise asjadele, on aga tali, siis on — liig palju tegemist. Praegu on just wäga palju ilmalikkusi tallitusi ja plaanisi; kui aga haigus tuleb, (kelle peale Jumal ja oma südametunnistus wäga tihti trööstitud on saanud) siis ei wõi aina ihuliku walude ja wäsimuse pärast teojuulist mõtet fogudagi. Nõnda ütles mulle wiimati üks mees, kellel surm suu ääres oli: „Mina olen Jumalat ikka trööstinud ja iseennast petnud. Egitu pidin ma oma ameti õpima ja elu maitsuma; kui ma siis ise ärid pidama algasin, pidin ma „huntidega — huluma“, et õieti

kaubatutwusele jõuda; siis wõtsin ma noore, elulustilise naese, kes lõbustud tahtis olla, ja nõnda läks edasi. Jalgi ei olnud ümberpööramisele aega ja Jumala tarwis ruumi. Ja nüüd — on hilja!"

V.

Õige wastus.

(Laul 119, 176)

Õnnis piiskop Sailer ütleb ühes oma jutlustes: „Peaasi on, et keegi ükskord õiget algust teeb, et edasi jõuda võida.“ See on üks ilus sõna. See peaks küll päriselt iseenesest mõistetaw tarfus olema. Ja kõigis teistes kohakondades on ta ka see. Et ühel majal hea alus peab olema, kui ta kindlasti seisma peab; et üks puu forrapäraliselt istutatud peab olema, kui ta kasvama peab; et kellegil, kes üht keelt korralikult äraõppida tahab, kindel keele teaduslik aluspõhi olema peab, — seda ei kahtle küll keegi mõistlik inimene.

Mis aga usjulusse puutub, siis ei ole enam jao inimeste juures ialgi üht õiget algust olemas. Ja teda ei ole olemas, sest et teda ei otsita. Enamasti jääb kõiksugu tumeda, segasse — edasi ja tagasi kõikuwa äratundmuse ja eluõpetuste juurde, täna mõeldakse asju nii ja homme nii. Buuduwad kindlad põhjused ja teadmised; kõik rippub õhus. Ja kui asja põhja peale waadatakse, siis puudub algusest saadik kindel teojõuline tahtmine, et Jumalat rääkida — lasta tahetakse.

Meie nägime endises waatluses, et see wõlts seisukoht Jumaliku kutse wastu selles oli, et Jumalast kõrwale hoiti, teda mitte õieti rääkida ei lastud, ja nimelt seepärast mitte, sest et tema kutset mitte kuulda ei

tahetud. Tahtmises on wiga; — et meie Jumaliku tahtmise enese üle walitseda laseme, selles seisab ümberpööramise algus, keskkoht ja lõpetus. Mis Jumal inimese juures otsib on see, et ta tahab, kuida ta peab. Wäga ilusti ütleb seepärast Rückert „Brahmanitarfusēs:“
 „Inimene wõib, mis ta tahab, kui ta tahab, mis ta wõib,“
 — On küll üks hea lause, siiski ei saa sest mehele küll.
 „Inimene wõib, mis ta tahab, kui ta tahab mis ta peab,“
 Selles on mehe wooruse mõtet täis.

See on see nõiaustus, millega sina kõit waigistab:

„Taha aga, mis sa pead, siis wõid sa, mis sa tahad“

Tubli! Aga mis peame meie siis kutsuwa Jumala wastu? Roh, ilma kahtluseta ometi kõige pealt kuulma; waikima peame meie ja kõit eneses waikimisele panema, kui tema räägib. Hing, kes Jumala häält kuulda tahab, peab täis püha auutartust waikussele wajuma. See on ju ometi ühe inimesegi wastu, kellel meile midagi tähtsat teadustada on, esimine tingimine, et meie teda dieti kuulame. Dieti kuulata wõib aga üksi see, kes waikib; kes seespool omad mõtteid selle peale kogub, mis tema kuulma peab, ja nüüd täiesti kõrw on, seda kuulma ja wastuwõtma, mis temale teadustakse. Inimesed, kellede mõtted laiali on ja need, kes ikka sekka lobi-sewad (oh, nende arw on suur, kes oma suud ialgi pidada ei wõi!), nemad ei õpi midagi. Pealegi weel Jumala wastu ei ole ilma sügawa waikuseta ialgi tõsist ilmutamist olemas. Digusega ütleb laulif:

Laeneta wagususes

Üle sügawa merepõhja,

Annab ennast mulle sinu Jumala tahtmine.

Kõige ilusamas peeglis teada.

Seal üksi wõib sinu õht puhuda,

Kus tormid magama lähewad.

Ilma kahtluseta, üksi seal. Kui Jumal rääkida wõib, siis peame meie waikima, kuulma ja kuulama. Aga meie peame Jumaliku hääle peale kuulama, et meie tema sõnakuuleme. Ettekäänete otsimise asemel, peame Jumaliku sõnale, mis meie südametunnistusesse puutub, õigust anda. Ja kui meie seda teeme, siis saame 119

salmi laulikuaga ühes mõttes olema, kes ütleb: „Mina olen kui üks efsinud ja kadunud tall, — otši oma sulast!“ (salm 176) 119 psalm on wäga pikk, nõnda pikk kui 12 kuni 20 teisi salmisid. Temas on ülesthendud püha mõteteadus üle Jumala ja maailma, üle igawese teede ja walitsuse, üle inimese südame seisuse, üle Jumala ilmutamise tema sõnas. Lõpukõla on aga see: „Mina olen kui üks efsinud ja kadunud tall.“ Kui üks tall, kes karjatse ja karjamaa oma süü läbi ära kautanud on; kes oma walguse ja jõu läbi jälle õiget seisukohta kätte ei saa, — nõnda olen mina Mina olen ja jään siis, nõndakaua kui mina ennast isene peale toetan. Kadunud üks. Sellest siis järgneb ärras, täis iagatsust palwe: „O h J s s a n d, otši oma sulast! Otši oma sulast, otši oma ümardajat! Ära lase mind kaotši minna! Ära tõmba oma kätt mitte minust ära, otši mind ikka jälle, tee minu juures armastuse läbi tööd, nii kui sina heaks arwad. Üksi ära lase mind mitte kaotši minna! Jah, see on ühe hinge õige seisus, kes Jumaliku kutses kuulnud on, kui kõik tema mõtted ja himud selles äratundmises ja selles palwe õhkamises kokku jooksewad. Kui isesugused ka muidu Jumala laste armamised, leidused, elunähtused on, — selles meeleseisuses saawad nad ühetaolised olema. Ta saab ka igalpool seal esimene olema, kus Jumalik töö algab. Inimene waikib Jumala ees, ei oie millegi üle enam kiidelda, ei ole midagi enam ütelda, kui üksi jeda üht: „Jssand otši oma sulast.“

Niisugune inimene saab muidugi Jumala wastu foguni uut ülespidamist näitama. See Jumal, kes nii kaugel oli, on nüüd tema elu keskpaika astunud. See saab kõige tema tegemise ja jätmise juures awalikuks saama. Temal saab näituseks midagi tarwis olema, keda tema enne mitte ei tarwitanud, jah, mis temal ennemalt ilmfannatamata oleks olnud, nimelt w a g u s a d t u n n i d, kus tema Jumalaga üksi on. Ta ei saa kellegile ütleva, mis tema nendel wagusal tundidel talitab ;

ta ei saa nüüd igal pool millegistgi suurt lärmi ja kära tõstma. Aga tõde on, et tema Jumalaga oma südamel seisu üle räägib, ja et ta tema käest uut walgust palub. Jah, nüüd teab ta, mis ta paluma peab. Tema on huwitust saanud, mida tema enne mitte ei tundnud. Ennemalt (kui ta ennemalt ülepea palwet tegi) oli tema palwe üksi palaw, kui temale armas Jumal ilmalikkudes asjades tema tahmist täitma, kannatamist temalt ärawõtma, mõnda soovi temale täide minna lastma pidi, nüüd aga kolab ikka jälle see sama hääl läbi: Issanda, otsi oma sulast! — Ta teab aga ka, et Jumal meid omas sõnas otsib, ja et see sõna ka jälle karjama on, kus tema meid sööta ja kosutada tahab. Et temal ajast puudu saaks olema, Jumala sõnaga töötada ehk tegemist teha, on temal ilmwõimata mõtte, kui tema küll ennemalt järelandmata tõendanud on, et temal mitte aega ei ole. Nüüd on temal seks aega, sest et temal jüda selleks on. Mõnda loeb ja kuuleb ta siis nüüd Jumala sõna koguni teise mõtte ja kõrwaga. Kui tema ennemalt jutlust kuulas, siis oli temal harilikult igaw; wahest, kui tema ühte waimukat õpetajat kuulis, lõbustas ta ennaft see üle tublisti. Igal korral armustas ta jutlust, et selle wõimaluse juures oma tarkust maksma panna. Nüüd ei ole sellest juttugi. Nüüd on see üks küsimine: Mis on Jumal mulle sel tunnil ütelnud? — See üks palwe: Issand otsi oma sulast! — Kudas see inimene aga Jumala wastu waikseks saab, nii saab ta ka inimeste wastu waiksemaks. Meie saame märkama, et ta rohkem ijeenesesje pöördud on. Bidas tema enne ikka seltskonnas suurt sõna oma käes ja oli ta kõige suurem waidleja, kes ikka wimmase sõna omale pidi saama, — siis saab ta nüüd heameelega waikne olema ja teisi rääkida lastma. Ta ei sa siisgi enam õigust tahtma, kui tal tõesti õigus on; temal on nüüd üks kõrgem igatsus kui see, ikka wõitja sõnawaidluses olla. Tema ei saa ka nii kergesti midagi pahaks panema. Pahaks panemine tuleb üffi ede-

wusest ja kõrkusest, ja need on just tema juures täiesti ärapurustatud saanud. Kõige pealt aga saab tema, kelle pale täitsa Jumala poole üles pöördud on, oma kaasimeeste üle p e h m e l t otsustama, sest alandlik on ka igaford lahke. Ta saab lahkeste n e n d e l e rääkima, kui nad seal on, ja õieti lahkesti n e n d e s t rääkima, kui nad mitte seal ei ole. Igatahes saab temal teiste inimeste üle wali kohtumõistmine ja otsustamine hirmus asi olema. Tema teab ju, et tema üksi armu läbi aidatud võib saada. Kudas võib siis tema ise nii wali olla? Lühidelt: Kes Jumaliku kutset õieti kuulnud on, see saab Jumala vastu ja (kuni ühe teatava punktini) ka inimeste vastu püha waikusele. See saab esimene inimlik vastus Jumaliku sõna peale, saab hea algus olema.

VI.

Walgustus meeleparandusele.

Badeni Mustametsas sai mõne aja eest üks tüdruk äratapetud ja kaks noort poisssi saiwad kinniwõetud, sest et nad kurjateo kahtlusealused oliwad. Üks neist tunnistas ka ilma suurema waidlemiseta üles; teine aga salgas kangekaelselt ära. Kõik katsed, teda ülestunnistamisele wiia, jäiwad kaua aega ilmaasjataks. Ühel päewal nüüd istus kohtu-uurija kurjategija juures kongis. Ja jällegi oli kurjategija kõiksugu heli-liikides sedasama laulu laulnud: „Mina ei tea midagi sest asjast“. Seal ütles kohtunik, nii kui isienesele rääkides, taha oma ette: See on mulle ometegi kentsak. Mull on juba nii palju niisuguste kurjategijatega tegemist olnud ja keegi ei olnud siisgi h o o p i s h u k k a l ä i n u d. Igatahes oli weel midagi head olemas. Aga selles süin ei ole enam midagi leida, mis kõlbab. Kentsak! Kentsak — ! — Nüüd aga kargas

äkitselt noormees üles ja hüüdis walju healega: „Issand kohtunik, seda ei pea teie mitte ütleva, et üksi minus midagi head enam ei ole! Mina tahan teile kohe selle wastast tõeks teha.“ Ja nüüd tunnistas ta otskoheselt kõige oma süü üles.

Kas see ei ole mitte üks loomusarnane lugu? Nimetatud Badeni kohtunik on ilmfahlemata üks peenifene inimesetundja. Ta on seepärast kawalat abinõuu tarwitanud, sest et keegi inimene kõige pahem olla ei taha, sest et keegi enesest üteldud ei taha saada, temas ei olewat enam midagi head olemas. Ja tema on õigesti mõtelnud. — Meie kõik võime sellest seadusetundjast õppida. Ka kõige langenum inimene ei ole mitte kurjaga hoopis üks; tema ei ole mitte saatanaks saanud. Tuha all õhtub weel midagi, mis Jumaliku altari pealt pärit on. See on Jumala näokuju, see „küünal“, mis inimeses on, millest laulik ütleb (18, 29): Sa walgustad minu „küünalt“. Aga sel küünlal ei ole enam ühtegi walgusejõudu; tema ei suuda enam kogu inimest walgustada, kui mitte Jumaliku walgust juurde ei tule; see on aga mis laulik ütleb: „Sina walgustad minu küünalt; Issand, minu Jumal, teeb minu pimedust heledaks.“

Jumaliku walgustuse järele on kõik kaunimad inimesed kõigi rahwuste juures ikka ja ikka igatsenud. Taheti iseäraliste teede peal, iseäranis ka seeläbi, et enesetele ja laõpetusi õpetada lasti, õndsliku Jumala waatlemisele saada. Tänapäew tootab „spiritismus“ ehk waimude ilmumise uskumeliku walgustust asjade üle teises ilmas. Aga kõik see on wale ja pettus, mis lähemalt mitte seepeale ei sihi, meid isieneese äratundmisele wiia. Meie enese sisetust pimedust tahab Jumal meile kõige ehti awalikuks teha. (Paul 18, 29.) „Walgusta minu silmi, et ma näen, mis mina ise olen!“ on selle tõsine palwe, les walgustust otsib. (Paul 14, 3.). Kas see ei ole siis ka mitte mõistlik? Ma palun teid, mis saaksite meie sellest

inimesest mõtlema, kes mitte ei tea, kudas tema enese aias ehk toas wäljanäeb? Ja siisgi oleks see weel süüta teadmatus selle wastu, kui temal teadmata on, kudas tema südam? seisus on.

Aga wähe inimesi tahawad iseeneise äratundmisest midagi teada. Nad kaitsewad ennast Jumaliku walguse wastu, mis nende „pimedust heledaks“ tahab teha. (Paul, 18, 29.). Jah, see pärast kaitsewad nad ennast, sest et päris õige loomusund nendele ütleb, et Jumalik walguis inimliku pimedust awaldata tahab. Jumalik walguis ajab mee leparandusele. Meeleparandus aga on tahtmine, iseennast maha jätta. Kõik enese kiitus kaob patukahetsuses; kõik enese hiilguis wajub seal põrmusse. See on see esimene. Teine on see, et kõige suurema jõuga kõik need kanalid finni pandakse, kust senini patt oma algust wõttis ehk oma lisa sai. Üks ihulik haige ei wõi mitte terweks tehtud saada, niikaua kui ta aru ei saa, kui haige tema on. Tema saab ka kõigest arusaamisest hoolimata haigeks jääma, kui tema kõigest sellest kõrwale hoida ei taha, mis teda haigeks on teinud. Mitte teifiti ei ole ka wõimalik waimuliku haige juures.

Nüüd on wähe inimesi olemas, kellel mitte omad ajad ei oleks, kus nemad pattu üle rohkem ehk wähem ägedalt kurwad on. Aga, kui meie terasemalt waatame, siis ei ole tuhat kord mitte patt, mis neid kurwaks teeb, waid patu järeldused. Waras, kes finni on wõetud ja wangiis istub, nutab oma warguse üle. Aga saaks ta ka see üle nutma, kui teda mitte kätte ei oleks saadud? Goodetawasti ja, aga arwatawasti ei! — Teised on tõesti teatud üfsikute patude üle kurwad. Siin kurwastab perenaene oma kärsituse üle, see kaswataja õhlab oma ägeduse üle, joodik oma kange himu üle, seal noor tüdruk see üle, et ta oma süü läbi oma auu on kaotanud. Dunnistame heaks, et nad kõik tõelikut kurwastawad. Aga nad jääwad selle üfsiku wea juure seisma. Jah (ütlewad nemad), see on tõesti minu wiga. Aga ise-

enehes mõtlewad nemad : see on ka minu a i n u k e wiga. Oleks ma sest waba, siis oleks kõik hea.

Wariseeri olek astub nii siis jälle kohe oma õigusse. Kus aga wariseeri olek on, seal ei ole patukahetsust. — See üksiku patu äratundmine peaks inimest ajama, oma kogu südameisust Jumala sõna küünlaga läbiwalgustada. Kui sina selle maja külles, kus sina elad, ühe mäda palgi leiad, siis saad sina, kui mõistlik mees, kogu puuwärqi läbiwaatama. Sa saad arwama, et needsamad põhjused, mis selle ühe palgi ärarikkunud —, ka teised wigastanud on. Ja see arwamine saab ennaft harilikult ka tõeks tunnistama. I g a t a h e s saab see sinu südame maja juures nõnda olema. Üks patt, mille wõimu alla meie endid meelega heitnud oleme, on tähis, et meie kõigi käskude wastu pattu oleme teinud. Kõik Jumala käsud on wiimaks selles ühes kokku wõetud : Sina pead oma Jumalat armastama kõigest südamest ja sinu ligemist kui iseennast.“ Patu olemus juurdub nii siis iseduses, lihalikus enese ülespidamise loomu junnis. Kõik üksikud kaswawad sellest wälja. Kõik Jumala käsud nõuawad armastust. Kui kirjutatud on, ja ei pea mitte tapma, mitte warastama, mitte abielu rikkuma, mitte furjasti tagarääkima, — siis tähendab see, ja ei pea mitte armuta oma ligemise ihuliku elusse, warandusesse, perekonna õnnesse, auusse puutuma, waid pead seda kõik kõige parema jõuga edendada püüdma.

Kes nüüd ühes patus e l a b, see näitab sellega, et tema k õ i g e seaduse üleastuja on. (Jakobus 2, 10, 11.), Küll ikka ei ole see, kes tagaräägib, wabest ialgi mitte warastanud, see, kes warastanud on, wabest mitte ialgi abielu rikkunud. Nii näitab see, kui ei oleks tema mitte k õ i g e seaduse üleastuja olemat. Aga see näitab üfjii. Kui lapsel näärme (strophweli) haigus näos on, siis näitab see wabest nii, kui oleksiwad käsi ja jalg, käewars ja jalasäär, keha ja rind hoopis terwed olemat. Aga see n ä i t a b üfjii. Tõepoolest on aga kõik weri haige. Nina ja kõrwa juures tuleb näarmehaiguse juures see

nähtawale, mis kõiges weres on. Nõnda on ka p a t u g a. See inimene, kes näituseks kadeduses ja armukadeduses elab, on, wäljast näha, ehk auus ja õiglane mees. Ta võib tõesti inimeste ees ütelda, et ta iialgi warastanud, iialgi abielu rikkunud ei ole. Ja siiski on tema süda läbi ja läbi haige. „Armastuse kuninglik käsi“ ei walitse teda mitte. Kui see teda walitseks, siis ei võiks tema mitte ühte öödgi seepärast magada, et tema kadedusele ja kiwastusele oma hinges ruumi annab. — Kui tema siiski mitte roppu pattusi ei teinud, siis on üksi iseäralikkude ekfiteele wiivate algusainetest puudus olnud. Puudus iseäralik fihutus, iseäralik ekfiteele wiimine, iseäralik häda. Ehk ta hoidis ennast k a w a l a l t tagasi, sest et ta küll teadis, et ta oma hea nimele ja seega fogu seisusele kahju saaks tegema, kui tema näituseks kudagi wiisi wõera warandusesse puutus.

Nõnda võib kergesti elus ära näha, et foguni ije-meelsed inimesed, kes „heas oludes“ elawad, seda on, mis ilmas õiglane ja auus nimetatakse. Neil ei tule meeldegi, kedagi petta. Mikspärast mitte? Neil on ju kõik, mis nad soowivad, olemas, ja hea nimi on ju ka üks osa sellest nende omadusest. Selle hea nime peale olid nad ikka ja ikka uhked. — Aga nüüd juhtub, et nemad äkitselt kõige oma waranduse kaotawad. Kui nüüd maksuwõimetus nende ukse ees on, pakub ennast wõimalus, et nemad salaja ühe jao oma warandustest kõrwale wiia wõiwad. Ja mis teewad nemad. Nad ei mõtle mitte üht filmapilkugi selle üle järele ja petawad oma wõlausfujaid. Nüüd tuleb siis awalikuks, et nemad oma ligemise omandust täielikult iialgi aunstanud ehk wäärt pidanud ei ole. — Ma näen üht teist meest, ta on lahke-meelne ja rahulik. Nõnda on tema loomulaad, ja tema elukäik oli nii, et talle ikka kergeks sai tehtud, lahke, tasane ja rahulik olla. Ta lõi käsa kokku, kui ta kuulis, kudas see ja see nii kättemaksmise himuline olewat. Aga nüüd tuleb see tund, kus see tasane mees „surmawal wiisil“ haawatud ja ühest kurjast inimesest häbistatud saab.

Seepeale weel süüta wiisil. Nüüd waadake teda! Kui teie kurjust ja wiha, waenu ja kättemaksmiist kehaks saanud kujuk näha tahate, siis pruugite oma pilku üffi selle „lahke mehe“ peale wisata. Ah, antud wõimaluse juures ärkas üffi see kole raisahunt, kes jo ikka tema südame põhja peal maganud oli. Tarwet jõudis selwiisil üffiku patu äratundmiselt ärda palwele! Loo minule, oh Jumal, üks puhas süda ja anna mulle uut waimu!“

— „Kõik pea on haige, kõik süda on nõrk,“ — nõnda kuuleme prohwetit kaebama. Ja nõnda saad sina kaebama kui sa Jumaliku waimule ruumi annad, Sa saad äratundma, et patt, nii kui tema kõigi inimeste juurde läbitunginud on, nii ka kõike sinu olemust läbitunginud on. See'p see on, mis Ennistegija arwab, kui ta ütleb: „Mis lihaft sündinud on, see on liha.“ Ilmalik, äraihwtititud, sest et Jumalast wõeraks jäänud, on kõik meie olemus. Kus see äratunda on, seal on „Jumala kurbtus.“ (2. Kor. 7, 10.) Seal saab iga Jumalik käsk kaebajaks, kes sõrmedega meie peale näitab; seal saab iga palwe, Jumala poole patu-tunnistuse palweks, kes sügawusest kõrgesse tõuseb. Wariseri oleku wanne on murtud. Ohwer, mis Jumalale meelepärast on, — üks kartlik ja purustatud süda, — on nüüd olemas. (Paul 51, 19.) Nüüd on ühel niisugune tundmus, et ta nüüd alles paluda võib. Iga-tahes on nüüd palwel oma õige siisu. Harilikult kõnewiisidega on nüüd möödas. Kõik saab tema õige nime järel nimetud. Nüüd ei saa midagi enam finnikatud, ärasalatud, wabandatud, keegi teised inimesed enam süüdistatud, — on täiesti iseenesega tegewuses.

Harilikult aga saab pattukahetsejal sügaw tarwidus olema, ka inimeste wastu oma pattusi ülestunnistada. Ilma kahtluseta näitab ju laste juures Püha Waimu töö nende südamete juures selles, kui nemad seda üles tunnistawad, mis keegi ei tea. Nii — siis, kui nemad seest poolt tungi tunnawad, ülestunnistada, et nemad ehk wahest koolitunnistust wõltsinud seda ja teist formaale toi-

metanud on. Ja meie suurte inimeste juures on üfsikute pattude ülestunnistus ilmafahthemata püha k o h u s kõigil neil fordadel, kus tarwis ja mõimalik on, ühte tehtud ülekohut jälle „heaks“ teha; olgu see nüüd, et meie selle ülestunnistuse läbi ühe inimese haawatud auu jälle korrata seadime, ehk ühtlasi selle ülestunnistusega, üht tehtud waranduslist kahju, jälle äratasume. — Aga tihti saab patukahjetejal i s e e n e s e p ä r a s t tarwitus olema, oma pattusi ühe mõistliku risinimesele awaldada. Tema peab hinge foormast — lahti saama; temal peab üks olema, kes temaga ja tema eest palub; kes teda ka maanitseb, hoiatab, temale nõuu annab ja teda õigele teele juhatab. Seft üks tõelik patukahjeteja on wististe üks inimene, kes enesele h e a m e e l e g a ü t e l d a, jah ennast ka h e a m e e l e g a k a r i s t a d a l a s e b.

Üks teine tõlise meeleparanduse märk on see, et inimene kindla tahtmisega sellest e e m a l e h o i a b, mis temale, just tema elus, tema iseäralise sifemise seisujele, tema iseloomule, tema iseäralise loomulaadile kardetaw on. P a h a n d a b s i n d s i n u s i l m, s i i s k i s u t a w ä l j a! ütleb Õnnistegiija. Wähe tema sõnades on nii palju wõereti aru saadud ja kurjasti käändud kui see sõna (ja see tahab palju ütelda!). Ka palju ristiinimesi ei tea sellega midagi peale hakata. Temast ei ole aga mitte raske aru saada, kui sa õiglane tahad olla. Ta nõuab, et sa järelandmata ja ilma iseense peale halastamata n e i l e a s j a d e l e jumalaga ütled, kes s u l l e seestpoolt kahjulikud on.

Selle sõna s u l l e peal on rõhk. Kes patukahjeteja on, see ei hakka üleüldiste „mõtteteadliste“ arwamistega mitte oma pead murdma — nii kui need mõningates „kristlikkudes“ seltskondades moodis on — et kas näituseks n ä i t e m ä n g lubatud ehk lubamata löbu on. Seiad sa, et ta seespoolt sinu mõtteid segab, et ta sinu palwe-rõõmu faotab, et ta üliwäga sinu meelekujutust täidab, siis on sinul siin see silm, keda sa wäljakiskuma, see käsi, keda sa äraraiuma pead. Seepärast ei saa sa kaugelegi näite-

mängu üleüldse hukka mõisima ja näitemängu pealt waatajaid „pahaks ristiinimesteks“ pidama. — Võib ju ka olla, et kohwi-peal wöörfalkäit sinule, armas ristiinimene, nõndasama kahjuline ehk weel kahjulikum on, sest et ja oma keelt mitte küllalt taljutada ei wõi. Nii on sulle siis keelatud, mis miljonitele teistele süüta on. Mõne kaupmehele wöiwad teatud ärid, mis teistest hea südametunnistusega aetud saamad, kahjuks olla, sest et nemad tema himud kangesti ülesäritawad. Nii wõib mõne n o o r e inimesele üks juturaamat kahjulik olla, mis w a n a l e koguni kõlblik on, ja seda „usuta raamatu“ peab üks lugema, kuna tema ühe teisele kihwt on.

Summa, patukahetseja ei küsi mitte nii palju, mis „n e e d a s j a d i s e e n e s e s“ on. Tema ei küsi ka mitte, mis asjad teistele on. Tema küsib, mis on m i n u l e õndsuseks, mis teeb m i n u u s i s e m i s e inimesele kahju — ? Tema palub. Alwalda sina mulle seda, Issand, ja anna mulle jõudu selle järele teha.“

IV.

Hele paiste.

(2. Kor. 4, 6.).

„Zumal, kes pimedusest walguse wäljapaista lastis on ka üht heledat paistet meie südamesse andnud“ kirjutab apostel Paulus. (2. Kor. 4, 6.). Tema seadib meid nende luuleliku sõnadega esimese alguse saladusesse, kus walguse Issa ütles: „S a a g u w a l g u s.“ Ja waata, sai walgus. Kudas see aga olnud on, kui esimest kord pimedada segaduse üle walgus paistis ja nüüd „h o m m i k u t ä h e d ü k s t e i s t e g a“ suurt Zumalat taewas kiitjwad, — see on ja jääb meile siin maailmas saladuseks. Aga täna weel on ja jääb üheks waimustust äratawks waatemänguks, kui päike pilwed läbitungib ja selle enne

nii pimedada fujutufe leegitfema fuldäärega ümberpaliftab ja nad Jumala hiilgufe tunnistajateks ümbermuudab. „Magus walguš, magus walguš, — päife, miš pilwed läbitungib,“ nõnda laulab küll ei laps ega wana, ilma et ta faladusliffudeft aimduſteft wäriſtatud ei faaks.

Jah, faladuš oli ſee eſimene alguš. Faladuſlif on kõige elualguš, olgu ſee nüüd walguſe alguš, miš kõif maailma walguſtab, ehk kõige piſema rohufõrre alguš. Tahakſid ſa ſee peale ſeiſta, et eſimeſt kõrre ſaamiſt ehk alguſt tähele panna, tahakſid ſa ſelle tarbekſ ifka jälle mulda pealt ärawõtta ja pealt waadata, ehk tahakſid ſa elu alguſt ja ilmumiſt kõifſugu omaleitud funſtide ja oſawuſte läbi kiirufſtada, jiis ſaakſid ſa juſt ſeeläbi ida- newat elu ſuretama. „Kõige hiilgufe ümber on üks kate,“ nii kui Jeſaias ütleb, aga ka kõige elu ſünnitufe ümber on üks kate. Seda peab ka „heledaſt paifteſt“ üttelema, mida Jumal inimeſe ſüdameſſe annab. Kudas ſee paifte ſünnib, ſee on faladuš.

Aga nii palju on kindel, walguš paiftab pimeduſeſt wälja, elu kaſwab ſurmafſt. See ſünnib niſutera wiifil (Joh. 12, 24) ja üffi nii: Keegi inimene ei wõi ſeda ſuurt, kõige ſunremat, kõige õndſalikumat rõõmu tunda ſaada, heaſt karjatſeſt leitud ja Jumala laſte ſeltſiſiſteks ſaada, keš mitte enne äratund- nud ei ole, et tema „kadunud“ on. (Lukaš 15.) Õn- niſtegiſa kaju näitab walguſt alleš jiis, kui ta kaheſtufe piſarate läbi waadeldud ſaab. Piſarad teewad muidu meie filma tuhmiſk, aga tõſiſed kaheſtufe piſarad teewad filma igaweſe walguſe waſtuwõtteks oſawaks. Siin maſſab lauliku ſõna: „Õhkamiſe õhuga ſaab üks peegel küll tumendatud, jiisgi õhkamiſe õhuga ſaab hinge peegel ſelgeks.

Ka enne kui inimene eneſetundmiſe põrguſõidufſt läbi on käinud, wõib tema ſüdameš wägewad aimduſed ja tundmiſed Jumala ligiolekufſt, wõimufſt, auufſt ja ar- maſtufeſt olla. „See ei ole aga weel mitte ſee hele paifte,“ milleſt Pauluš räägib. Õnniſ piifkop Ötinger

jutustab järgmist lugu oma noorest põlvest. „Ühel ilusal pühapäewa õhtupoolel pidin mina kui weike poisike ühe üleantuse pärast kodu istuma ja seda laulu õpima. „Lenda üles oma Jumala juurde, ja murelik hing; mikspärast lamad sa, Jumalale teotuseks, kurbtuse koopas?“ j. n. e. Esite õppisin ma seda üksi hoopis masinataoliselt; siis aga hakkasin ma seeüle järele mõtlema. Mis üks kurbtuse koopas on, sai mulle kergesti selgeks, sest et ma ise ju kitsas kambris istuma pidin, kuna wäljas seltsilised päewapaisise ja lillelise muru peal mängisivad. Aga mis see on, kudas sünnib see: „Lenda üles oma Jumala juurde?“ Mina sain ühest ilmaotsata igatsusest täidetud, ennast Jumala juurde üleslennata. Ja waata, äkitselt tundsin ma ennast ülestõstatud ja sain ühest niisugusest Jumala ligioleku ilmaotsata rõõmujoowastusest täidetud, et mina warsti kõik oma kurbtuse äraunustada wõisin. Sest saadid teadsin mina hoopis teisiti kui enne, mis see on, üht Jumalat taewas olewad.“ — Kes tahaks seeüle naerda? Mikspärast ei peaks kõigi waimude Jsa enuast mitte niiwiiši ühe igatsewa lapsehingele ilmutanud olema? Palju, kes seda loewad, saawad sellesarnast teatada wõima. Aga need on ju üksi eelkäinud Jumala ilmutamised. Enne kui ewangeliumi „hele paiste“ hinge täidab, peab meile esiti pimedus, mille sees meie algusest saadid oleme, awalikuks tehtud olema. Walgus paistab pimedusest wälja.

Waatleme apostel Paulust, kes seda sõna kirjutanud on. Tema juures oli esite pimedus nõnda suur, et tema just kõike pimedust eneses walguseks, ja Jumala walgust Kristuses pimeduseks pidas. Ja ta jõudis nii kaugele, et ta metsikliku koleda usumäratsemisega Kristust tema jüngerites tagapiiskas. See Jumal aga, kes siiski tema pimedusega kaetud hingest seda tasa, sügawasti ärapeastmise õhtamist kuulis, tema laskis oma walgust ta üle paista. Kõige esmalt oli see üks ärahawitaw walgus, sest ta näitas temale, et tema, kes üks tõe eesõdija tahtis olla, koguni wale sees wangis ja furnud oli pattudes ja

üleastumistes." — Selle avaldamise mõju oli hirmus. Välimine pime olek, millega ta karistatud sai, oli üffi kujutus täiest sifemisest pimedusest. Aga tema alandas ennast wägewa Jumala käe alla. Tema andis Jumalale auu ja enesele häbi. — Seal tuli kolme päewa pärast „hele paiste“ pimedusest wälja. Mis oli see siis nüüd? Noh, see oli see õndsalik äratundmine, et see Jumal, kelle palessse ta löönud oli, siisgi üks peastja Jumal on; et see Jeesus, keda tema risti löönud oli, tema eest risti löödud on. See oli see äratundmine, et Kristuse were sees kõik tema wana ja uus wõlg kustutatud, et tema Kristuse tahtmise pärast Jumala lapsiks ja pärijaks wastuwõetud on, ja et üksigi olewus terwes maailmas ja üksigi kurat põrgus tema ja tema Õnnistegija wahetele astuda ei wõi. Mulle kõige suurema patusele, on halastus osaks saanud! See on nüüd peahel tema elus. Selle halastusega ei mõtle tema mitte üffi üht wabastust, üht pattude andeksandmist, waid üht peastjat ja kaswatawat wõimu, mis Jumaliku tööd tema sees toimetab, kuna tema hoopis asjalikult ja tõesti Jumala laps, üks Jumaliku elu ja hiilguse kandja on. Nüüd sünniwad tema huulte peal kiituselaulud, nii kui meie neid Rom. 8, 31—39 loeme.

See põhjuslik äratundmine, see elaw elunähtus Jumala truudusest ja igawesest halastusest meie peastmiseks, — see on see „hele paiste“. Kõik teine sellewastu on kõrwaline asi ja kõigis teistes läheb ka üffikutel ristiinimestel mitmesugusel wiisil. Ei ole mitte tarwis, et ta wäliselt niisuguste patu-sügawuste läbi läheb, kui Pauluse juures; tarwis on, et meie äratunneme, nii kui tema, et meie, oma jõu peale toetades, kadunud oleme. Peale selle wõib see, mis Pauluse juures 3 päewa sees üündis, 3 aasta sees täide minna, nii kui ka apostlite juures tõe pool eest ärafulus, enne kui nad Jumala heledat paistet Jeesuse Kristuse paless täiesti äratundsiwad. — Ei ole ka mitte tarwis, et Jumala armurikas walgustus ikka niimoodi inimeste läbi talitatud saab, nii kui Pau-

luse juures, sellele üks Ananias paluvalt käed pea peale pani ja Jesuse Kristuse jõnumid kuulutas. Kirjutatud sõna on seda ka paljude juures korda saatnud. — Ei ole ka milgi kombel eeskujulik, kui Paulus häälesi taewast kuuleb, ja kui temal see nii wägewa ja krampliku tõmbustega kehast ja hingest läbi käib. Jumala töö tuleb ikka ühest waimust, aga ta ei ole sugugi ühemoodiline. Rääkimata mitmesugused on tema teed. Purpurikaupleja naesterahwas Lidia saab wagu si walgusest walgusesse wiidud; wangifoja ülem, tema kaaskodanik sessamas linnas, näeb seda heledat paistet, pärast seda kui ta wähe aja eest surma wärawas, jah enesetapmises, seisib. Üks Luther saab teisiti walgustatud kui üks Melancton, üks Augustin teisiti kui üks Krisostomus. Loomulaad, iseloomus, jumalikud juhatused, enese süü läbi effimised, inimlik hästi ja halwasti laswatus ja teised asjad räägivad siin ühes. See on üks narr, kes Jumalat õpetada ja tema mõtteid ühte raamatusse, kawasse ehk tegewuswiisi kokku seadida tahab. See on üks haiglane „ebawagadus“, kui pattu kahetsuse krampisi ja ei tea mis kõik imeweidad elunähtusi ja koledaid eluõpetusi nende juures nõutakse, kes Jumala lapsed on. Teiselt poolt on nõndasama kindel, et keegi algusest saadik ümberpöördud ei ole; jah, ümberpööre peab üks ajaloolik sündmus siin elus, ta peab sinu elusündmus olema. Kiriklikult poolt on tuhat kord selles puududa lastud, selle asja tõsidust tõendada. Oldi rahul, kui rahwas üksi „kiriklik — wagad“ olid. Tagajärg sest on, et nad nüüd ka enamist kirikliku wagadusele Jumalaga on jätanud.

Nõnda see möödaminnes! Mitte selle peale ei saa rõhku pantud, mis suguse elutingimiste ehk kõrwaliste asjade juures „hele paiste“ sinu südamesse tulnud on, waid et ta tõesti ja peaasjalikult selles on, et sinu ja Onnis-tegija wahel nüüd üks tõelik ja peaasjalik ühendus forrale seatud saab. „Jeesus wõtab patuseid was-

tu," selles sõnas, mis wariseeride juus kõige raskemad kaebtust tähendas, seisab kõik see ewangelium. Ta võtab neid vastu, — see tähendab kõige esiteks, Tema ei mõista neid mitte hukka ja ei põlga neid mitte ära; ei, Tema võtab neid vastu. — Aga Tema võtab neid vastu, mitte üksi ühe aja peale, ehk ühes lõdvas määruses, nii kui wahest üht sulast võetaks, et ta sulane oleks, ehk nii kui wahest ühe waese sandilapsele ühe päewa peale kohake oma majas lubataks. Ei, ta võtab neid vastu, et nemad Tema koolis sellesama lapseõigusele ja Jumala kaju sarnadusele saavad, nii kui Tema on. Kui Jeesus sind vastu on võtnud, siis võid sa ka ütelda: „Mina olin surunud ja olen elawaks saanud.“ See kõik on kindlustatud, kui sina aga Tema juurde jääd.

Oh, mis rõõm see on, mis nüüd algab. Misjugune rõõm kõige esiteks hea karjatsi südames, kes oma kadunud talle leidnud on ja oma rõõmu kõige ligimiste ja sõbrade vastu avaldab! — Aga kuni taewasse ulatab see rõõmuhüüd; sest nii ütleb Onnistegija: „Inglite juures taewas saab rõõm olema ühe patuse üle, kes ennast pöörab.“ Aga kõige suurem rõõm saab siisgi peastetu oma südames elawaks. Seal kõlab siis, nii kui laulid ütleb:

Oh wägew rõõm, nüüd olen ma võitnud!
 Kartus, umbusaldus, kahtlus on wiimaks kadunud;
 Usk on waimus sulase argtuse
 Tootuse sõna läbi maha löödud,
 Ma tean seda, ma tean seda, ma tahan meeles pidada.
 „Nii tõesti kui sinu käed weel riiki walitsewad,
 Nii tõesti sinu päike taewas weel paistab,
 Nii tõesti olen ma patune andeksandmist saanud.“

VIII.

Waata Jesuse peale!

(Ebreä 12, 2.)

See waene süda, siin maailmas
Mõnest tormist liigutatud
Leiab tõsist rahu alles siis,
Kui ta enam ei löö.“

Nii kõlab lauliku S a l i s'e kumast kandlest. Mõned lugejad, iseäranis niisugused, kes raske koorma all on, võivad küll nende sooja sõnadega ühes nõuus olla. Aga siiski pean ma ewangeliumi nimel seelle wastu waidlema. Et see waene süda siin maailmas küll mõnest tormist liigutatud saab, — selle wastu ei saa ju keegi waidlema. Ah, ja kui mõnigi armast lill, mis südame põhja peale istutatud oli, ei saa niisuguse tormi läbi murtud!

See aga ei ole, Jumalale tänu, mitte õige, et süda alles ü l e w a l rahu leida võib. Kes wastutab selle eest, et mina teda teises ilmas saama saan kui mina teda mitte siin ilmas ei leia — ? Jumala sõna iga tahes mitte. Ewangelium tõendab, et Kristuse jüngritel rahu on, sest et nad Kristuse jüngrid on. Juba Jesaias, see suur wanatestamentlik nägija, kui ta sellest räägib, kes meie pattusi kandma saab, ütleb, et see sündima saab: „Et meil rahu oleks.“ Õnnis-tegija ise aga paneb ikka jälle rõhku selle peale, et tema oma r a h u oma jüngritele anda ja jätta tahab. Kõige oma tegude ja kõigi oma kõnede lõpul ütleb ta: „Seda kõif olen Mina teile ütelnud, et teie minu sees rahu leiate.“ Nii on ka kõifi apostlite wõidurõõmu laul: „Meil on Kristuse läbi r a h u Jumalaga.“ Ja kõifi aegade tõsise Kristuse järelkäijate palwete ja tunnistuste läbi kõlab:

„Oh, minu Issand Jesus, sinu ligi ole!
Toob magusat rahu minu südamesse.“

Jsegi pimedatest wangikodadest, jah kannatajate piinapinkide ja tuleriitade pealt kuuleme niisuguseid häali.
— Rahu ei seis mitte selles, et meie ju patust wabad

ja täielikud, kõigest ihu ja hinge hädast peasenud ja Jumala hiilgusele läbitunginud oleme. Si, ta seisab selles, et meie teame, kindlasti teame, et meie niisuguse õndsakliku seisusele saame. Selle tarkuse aga saame ükfi seeläbi kätte, et meie usu ja õndsuse algaja ja lõpetaja peale vaatama. Teda peame vaatlema, kes meie pattusi kandis ja meie eest suri, kes meie eest elu ja hukkaminemata olewust walgusele tõi. Teda peame vaatlema, teda kuulama, tema sõna, tema häält, tema järel peame käima. Nii saab siis Kristus meie eest üheks Kristuseks meie sees saama. „See truu karjane,“ kes oma elu tallede eest ohwerdas, saab ennast ka kui „wiinapuu“ tõendama, kes oksa — oma elusahwtiga täidab. Üht ja teist saab see tunda saama, kes õieti Jeesuse peale waatab. Ühel lapsel on rahu, kui ta ema peale waatab. Ta on selle pilgu läbi kõige olewiku, minewiku ja tulewiku hirmust, murest ja kartusest waba, ta saab aga ka seeläbi kaswatatud, ema kaju sisse kujutud. Nenda on ka hinge ja Õnnistegija wahel. Rahu wõib nii siis ka seal olla, kus weel palju hirmu ja häda on; aga üks rahurikas hing peab sest läbitungitud olema, et need hirmud ja hädad ükfi möödarändawad pilwefesed on. Usufindlas pilgus Jeesuse peale saab hing niisugust rahu. Selles pilgus täis armastust ja usaldust on usu kõige sügawam olewus määratud. Nõnda lihtlabane on ristiusk. Ja ükfi et ta nii lihtlabane on, wõib ta ka kõigile olla. Oleks palju tarkust, kunsti, äratundmist ja mõtteteadust tarwis, siis ei oleks ta mitte üleüldine usk, millest niihästi tuim papua, kui ka terawa mõttega õpetatud eestlane arusaada wõiwad. Aga Jumalale tänu! asi on üsna lihtne. Waata Jeesuse peale! sellest on küll, siis on Jumala rahu sinu oma. Seepärast wõime küll Salis'e ilusad sõnad seks ümbermuuta kui meie ütleme:

See waene süda siin maailmas
Nõnest tormist liigutatud. —

Leiab tõsist rahu alles siis,
Kui ta Jesusele lööb.

Uga ma kuulen paljude kristliku meeleliste inimeste wagusaid ja siiski sügawaid õhkamisi. „Oh“, ütlevad nemad, „meie ei wõi siiski mitte rahule läbitungida, kui kaua meie ka ju seejärele püüame. Meie oleme ikka hoopis kurwameelsed, kui nii rõõmurikkad laulud laulnud saamad, kui: „Nüüd olen mina põhja leidnud, mis minu ankurit finnitab.“ Meie ei wõi mitte kaasa laulda, kui teised nõnda õnnelikud seeüle on, et nendel halastus osaks on saanud“ j. n. e.

Mis peab nüüd seepeale ütlemas? Hea küll, ma arwan nüüd, et mina niisugustega räägin, kes tõesti teawad, mis patustpöörmine on ja kellel hinge õndsuse pärast tõsised mõtted on. Mis puudub siis nende juures? Kui rahu sellest jookseb, et üksi Jesuse peale waadatakse, siis wäib rahu puudus üksi sest tulla, et üheteise peale waadatakse. Kelle peale waatawad siis palju ristiinimesi eba wiisil?

Seal on mõned, kes wäga palju iseenda peale waatawad. Kudas nii —? Noh, nad waewawad ennast seega, et kas nende kurbtus patu üle ka sügaw küll on, kas nende patukahetsus ka põhjalik on? — Nii kui meie juures ülepea midagi täielist oleks ehk olla wõiks! Tawet palub, et Jumal temale ka salajad ehk peidetud wead andeks annaks. Tema teab siis, et tema oma wigasi weel kõiki ei tunnegi; et tema enese äratundmine ja nii siis ka tema patukahetsus weel ei milgi kombel täelik ei ole. Siisgi trööstib tema ennast peastja Jumaliku halastusega. Kui palju rohkem wõime meie risti warjul seda teha. Waata ometi, kuidas Jesus patustega ümberkäib; — misugused need inimesed on, kellele tema oma rahu kingib. Waata rõõwlit, sügawasti langenud Mariat, tollneri, õige teraselt. Nende juures ei saa midagi head leitud, kui üksi — Jumalik kurbtus ja usukindel waade Jesuse peale. Ja kui saa seda ka enese juures leiad, — siis ütle julgelt: „Mis Õnnistegija nendele oli, seda on Ta

ka minule. Kas mina nüüd tunnen ehk mitte ei tunne, see peale ei saa mitte waadatud. Mina hoian end oma Issanda Kristuse juurde." Ja kui minu süda ka ütles aina „ei“, peab minule Tema sõna siiski kindlam olema." Ja kui minu südametunnistus mind hirmutada ja minu üle kaebada tahab, siis saan ma sellegi pärast Tema peale vaatama. Ja kui mina oma äratundmiste, elunähtuste ja eduga weel paha järje peal olen, siisgi tean mina, et Tema usu algaja ja lõpetaja on. Üleüldse kokkumõetud: „Siis tahan mina nüüd üffi Sinu peale waadata, minu Jumal, minu troost, minu osa, ja ei taha mitte enam oma peale mõelda, Sinus on kõik minu õndsus.“

Just see ja midagi muu teine ei ole peaasi püha armulaual. Meie ei taha mitte waidluse himulistega waielda; kes seda tahab, sellel wõiwad siin oma iseäralikud leidused ja „saladused“ olla. Aga ilma kahtluseta tahab armulaud tunnustuseks jeks olla, et Jumala õndsus Kristuses määratud ja lõpetud on, nähtu nüüd sinu juures wälja kuidagi tahes, kui sull aga üks murtud ja lapselik süda on. Sa pead järelandmata sest finnupidama: Mina olen äralunastatud, ja see „Kristus meie eest“ saab ka üheks Kristuseks „meie sees“ saama.

Teiste juures on wiga selles, et nemad nii palju teiste ristiniimete peale waatawad. Nemad ripuwad inimeste külges. Nüüd on ilma kahtluseta tõsi, et need enamist inimesed oliwad, kes neid Kristuse juure wiima tee peale juhataiwad ja meile Tema kuu filmade ette maalisiwad. Kudas ei peaks meie nende mitte tänulikud olema? — Aga meie ei pea nende kuuehõlmade külge mitte rippuma jääma. On ka meie ajal ja iseäranis naesterahwastele hädaoht, et nad endid wäga waimulikkude, fristlikkude isikute, iseäranis õpetajate, külge hoiawad. Wõib sündida ja see sünnib tihti, kui ka märkamata wiisil, et keegi jälle „Rehwase, Apollo, Pauluse poole hoidjaks —“ j. n. e. saab (1 Kor. 3. 4 ja 5), et selle asemel üffi Te-

fuse peale waadata ja alati otsekohest teed Tema juurde käia. Meie Jeesand Kristus on — kui mina nenda ütelda tohin — kade oma armastuse peale. Tema peab ja tahab sinu üks ja kõik olla. Inimesed võivad kindel Tema juurde viia, aga nad ei tohi mitte sinu ja Tema wahese astuda; nemad ei tohi Teda mitte ärrawarjata. Need on täiesti haiged ristiinimesed, kes wahest ütlevad (ehk ka üksi mõtlewad): „Kui see ehk teine usku maha jätab, siis saaks mina ka kõige juures effile wiidud ja kahtlema!“ Jah, ka niisugused sõnad kui: „Paluge minu eest, õpetaja herra, siis saan ma peastetud!“ ehk: „Ütelge mulle, et minuga õigesti seisab, siis tahan ka mina uskuda,“ — ka niisugused sõnad on hoopis haiglased. Ulu aga, see kõige parem, mis sulle inimesed anda võivad, on see, et nad kindel õpetawad, paremalt, kindlamalt, rõõmulikumalt, lapselikumal meelel kui senini Jeesuse, täiesti Jeesuse peale ja mitte kellegi inimese peale waadata, kes sinust „parem“ ehk „halvem“ on!

Nii ei pea sina siis mitte iseenele ei ka teiste inimeste peale waatama. Aga sa ei pea ka kõikisuguste iseäralikkude elujuhtumiste, tähenduste, imeteade, ilmumiste ja nende sarnaste asjade peale ootama. On „ristiinimesi“ olemas, kes koguni weidratest meeleparandustele luugudest jutustada teawad. Palju nendest on kahjuks üksi osalt õiged, ehk nad põhjendawad täitsa jampsimise peal. Küll ikka tulewad ka tänapäew meeleparandused ette, mis imelikud on ja kus nähtawalt Jumala käsi inimeste eluteel tegew on.

See on aga üks suur rumalus, kui teegi ütelda tahaks: „Jah, kui minule seesugust juhtuks, siis tahaks mina oma õndsuse üle kindel ja rõõmus olla.“ Ei, minu sõber, selles ei seisa see mitte, ja sell rõõmul, mis ennast see peale põhjendab, on lühike iga. — „Wiimati kuulsin mina järgmist ustawat juttu. Üks kristlik raske-meelne naesterahwas ütles ühe teise ristiinimesele: Mina olen nii kindlasti igawesti kaduma läinud, kui see klaas praegu puruks läheb.“ Selle ütelse juures wirutas ta

flaasi põrandale. Ja waata, flaaS ei saanud mitte ühte pragugi. — Minu pärast wõib see lugu nõnda sündinud olla. Aga häda selle naesele, kui tema oma õndsuse kindla oleku selle nähtuse peale põhjendab. Häda nendele, kes ennast uue nädade ja kõiksugu tundmuste peale usaldawad, mis nemad erutatud olekus nägiwad. — Justament Jumala kiujamine on wiimaks, kui keegi Jumaliku tähist sündmuse teel kätte saada tahab. Rousseau (ütles Ruffo) jutustab, tema olewat kord metsas tõelikult selle küsimusega tegew olnud, kas ta õndsaks saab ehk kaduma peab minema. Et selgusele saada, olewat tema kolm parajat kivi walinud, ühe puu märkinud ja iseenele ütelnud: „Kui mina selle puu tüwi 3 korda trehwan, siis tähendab see, et mina õndsaks saan. Ja mina trehwasin teda 3 kord, ja sest saadik olen mina oma õndsuses kindel. — Waene Ruffo! Ja teie waesed iseennast petwad hinged, kes teie ühte kristlikku salmikastisesse kahmate, ja jeda mööda kui see salm üht töotuse ehk ähwarduse sõna sisaldab, oma õndsusesse ujute ehk see juures kahtlete —! Rumalad hinged. Ust waatab Jesuse peale. Tema kuuleb teda! Ta hahtab temaft finni. See on kõik, ja sest on küll. Nii kui Luther nii ilusti ütleb:

Ja ütles mulle: Hoi ennast minu ligi
 See peab sull niüd korda minema,
 Ma annan ennast hoopis sinu eest,
 Seal tahan Ma sinu eest wõidelda:
 Sest Mina olen sinu, ja sina oled Minu,
 Ja kus Mina jään, seal p ad sina olema,
 Ja ei pea waenlane Meid mitte lahutama.

IX.

„Et mina Tema oma oleks?“

(Ewejus 1, 14.)

Üks pealiskaudne ja mitte waimulif firja lugeja wõiks arvata, et inimese õndsus kord us u (mis i n i m e s e s o n) ja kord h e l d u s e (mis J u m a l a s o n) peale põhjendatud saab. Tõe poolest jooksivad üksteise kõrwas kaks rida kirjakohtaji. Ühed tunnistawod ikka jälle seda, et inimene üksi us u läbi õigeks saab. Teised panewad rõhku seepeale: „U r m u s t õ n d s a k s“! Seal näitab üks w a s t a n d o l e m a ; aga see n ä i t a b k a ü k s i n i i .

Kui üks rikas auusameelne ühe waese õnnetu inimesele ütleb: Wõta üks teraw labidas ja mine sinna kingu peale, kaewa 3 jala sügawuseni esimese ettetulewa tammepuu all, siis saad sina suurt warandust leidma mis mina sinna ärapeitnud olen; -- waene usub seda, läheb sinna, kaewab, leiab. wõtab ja läheb üle õnnelik kodu, — jah, kust on siis see waese õnn pärit? Eks ole tõsi, ometi üksi ja ainult rikka heldusest. Ja siisgi ei saaks rikka mehe heldus midagi aitanud olema, kui tema mitte täis usaldust tema sõnade järele ei oleks teinud. Rikkas on teda oma helduse läbi ennemlikuks teinud. Siisgi wõib ka ütelda: waesele on tema oma kindla usalduse läbi aidatud.

Ilma kahtluseta põhjeneb nüüd ka kristlik usk selles, et Issandat usaldatakse ja tema sõna kuulatakse. Usk ei ole aga mitte orja sõnakuulmine, waid usaldaw südame meeleseis, mis seeläbi, mis Jumal Kristuses meie eest tegi, äratatud saab: Ta on nõnda öeldud Jumala armupäikese wastupaiste inimeste südames, ja nii on ta siis ise Jumala and ja arm. Igawese aja- ja Jumala järele jänusew hing saab osaks saanud armu läbi Jumaliku olewuse sisse tõmmatud. Ta ei tee mitte seda ja teist, waid ta annab ennast Jumala omanduseks, nii kui Jumal ennast Kristuses hingele omaks on annud.

Just see on ewangeliumi seisukoha iseäraldus wastu rooma-katoliku seisukohta, kus tuhandete ja jälle tuhandete üfsikude tegude järcele küsitakse, ja hing siiski ialgi rahule ei jõua. Nii on siis ka üfsikud protestantliised usutunnistused selles ühemeelised, ja et nemad seda on, siis on ka üks waimulik ühijus nende keskel. Kui weite poisike olen ma ju kartuse ja wärisemisega Heidelbergi katekismust õppinud. Ta oli mulle väga raske õppida. Aga siiski awaldas esimene küsimene ja wastus sügawat mõju minu südame peale, et mina küll tema siis rohkem aimasin, kui temast aru sain. „Mis on sinu ainukene troost elus ja surmas?“ „Et mina ihu ja hingega, — mõlematega elus ja surmas — mitte minu, waid minu truu Dnnistegi ja Jesuse Kristuse omandus olen, kes oma kalli werega minu patud täiesti ära maksnud on“ jne. Üsna sarnatselt seletab Luther teist apostlite usutunnistust. Need on liigutawad sõnad, aga nad ei ole mind ialgi nii liigutanud, kui mõne kuu eest tagasi. Mind sai ühe waeje 90 aastase naese juurde kutsutud, keda mina waewalt tundsin, armulauale wõtma. Ta oli pime ja peaagu kurt, seejuures väga nõrk. Juba aastakümned ei ole tema kirikus wõinud käia. Kas tema aimas, et mina kahtleda wõiks, temale Issanda söömaaega anda? Sest küll! kui mina tema wiletsa aseme juurde astusin, ajas tema ennast wõimalikult püsti, pani käed kokku ja ütles pühaliku häälega aegamööda ja kindlasti: „Mina usun, et Jesus Kristus . . . . minu Issand on, kes mind kadunud ja hukka mõistetud inimest lunastanud on, mind lahti ostanud ja wõitnud pattudest, surmast ja kuradi wõimusest, mitte kulla ja hõbedaga, waid oma kalli were ja oma ilmasüüta kannatuse ja surma läbi, — et mina Tema oma oleks ja Tema riigis Tema all elaks ja Teda teeniks, igaweses õiguses, süütauses ja õndsuses“ jne.

Mina sain sügawasti selle wana rändaja tunnistuse läbi liigutud. 80 aasta eest oli tema need sõnad ühes Pommeri maa külas õppinud, ja weel täna oliwad nad,

jah just täna öieti, temale walguseks pimedas orus. Mis mind aga kõige sügawamalt liigutab, on see hääl, millega ta need sõnad ütles: „Et mina Tema oma oleks“, ja neid sõnu kordas ta siis weel. — Jah, see oli ewangeliumist öieti aru saanud. Kristus on ennast meie pärast ohwerdanud, et meie „Tema omad“ oleksime. Kellel tahtmist on, Issanda Jesuse oma olla, ja kes ifka jälle kõiti kõrwaliste teede, effiteede ja effituste järele selle koha peale tagasi tuleb, selle juures saab terwe pühitsemine oma kõige kõrgema hiilguse tipuni täide minema. Ja kui tal algusest saadik ka kõige rassem, libalikum, isemeelne, Jumala wastaline loomus oleks, — täide saab see ifka minema. Meie räägime nii siis hingest, mis uskwalt, armastawalt, paluwalt, lootwalt, iseenast äraandwalt Jesuse peale waatab. Tema seisab ära-seeletuse töös, mis „Jumala looduse tarwidusega täide läheb. Jumala kutse, pattude andeksandmine, õigeks mõistmine, pühitsemine, taewaliku hiilguse osaliseks tegemine ei ole mitte Jumala isesugused tööd inimese juures ja sees, waid üks töö.

Jumal teeb ülepea üffi üht tööd, mitte mitmesugusid töösid, — sest Tema on üks ja ainus kõiges omas olemuses ja teos. See Tema töö mis Tema teeb, on, et Tema iseenast armastuses äraannab. Tema on armastus, nii siis armastab Ta ifka, ka seal, kus meie üffi wiha, kohut ja karistust tunneme. Tema on kõik armastus, sest Tema ei wõi midagi muud tahta, kui armastada, õnnistada, elawaks teha, nii kui päike üffi paista ja soendada wõib. Aga nii kui surnud maa (niisugune maa, mille sees ühtqi eluidu enam ei ole) päikese kiire läbi üffi rohkem surnumaks saab, nõnda saawad ka inimeste südamed, kes endid Jumala wastu kõwaks on teinud, just Jumaliku armastuse päikese kiirte läbi täitsa ja peastmata karestud. Seepärast jääb see siis kindlaks, et Jumal üffi armastab. — Nõnda löi tema maailma, kes Tema armastuse ja hiilguse selge peegel oli. Ja kui see ilus maailm saatana kawaluse ja inimeste patu

läbi ärariffutud oli, siis oli seesama armastus, kes ennast Jესuse, maailmalunastaja, sees ilmutas. Kogu lunastus, esimesest mõttest kuni kõige täielikuma lõpuni, on üksi üks Jgawese Jumala armastuse õhk. Nõnda on ka kõik, mis tema üksiku inimese juures ja sees teeb, et teda peasta, üksi üks toimetus. Meile inimestele on see kõrwustifku: Kutsu, pattudeandeksandmine, õigeks mõistmine, pühaks ja taewaliku hiilguse osaliseks tegemine; — Jumala juures on see aga üks. Esimene idu, weike kõrreke, mehefõrgune kõrs, kõrs wiljapeaga — näewad mitmesugused wälja; ta on aga seesama taim; seesama jõud ja seesama seadus on selle sees igas edenemise ärgus tegew? Waimuliku elu saamisega ei ole see mitte teisiti. Meie wõime õigest mõistmisest, pühitsemisest ehk äraseletamisest rääkida, igal pool on see: Jumal annab ennast hingele omaks, ja hing annab ennast jälle Lemale omaks.

Päriselt ühineb ennast kõik pattude andeksandmisega. Jumalad inimesed, kes Jumala Waimust ja tema toimetusest, olemusest ja puhumisest ialgi midagi tunda ei ole saanud, — jumalad inimesed üksi wõiwad mõelda ja ütelda (ja nemad ütlewad seda sagedasti), et usk peale pattude andeksandmist pühitsemist takistada ja inimesi kõlbliku mõitlusele himutaks tegewat. Just ümberpöörduj on luau. Mitte üksi pühitsemine ei alga pattude andeksandmisega, — ei, ühtlasi pattude andeksandmisega wajutab Jumal tõsise puhaduse idu inimese südamesse, kelles kõik, ka kogu tulewane hiilgus, määratud on. Kudas wõiks ka muidu apostel ütelda: „Kus pattude andeksandmine on, seal on elu ja õndsus —?“ Kudas wõiksidwad muidu need, kellele patud andeks on antud, ütelda, et nemad „patule surnud“ on ja sest ajast saadik „Jumalale elawad Kristuse läbi.“ Ta ei saa mitte üksi Jumaliku pattude andeksandmist; ei, see hing, kes nüüd ennast Jumala omaks anda tahab (ja üksi niisugune saab pattude andeksandmist), wõtab sest filmapiigust ühe uue sibi walguse ja elu poole. Kus see wõidulaul: „Mulle on halastus osaks saanud, halastus, mida mina

mitte ärateeninud ei ole", tõelikult Jumalast äratatud on, seal on pühitsemine üks iseenesest mõistetav asi.

Waatame kadunud olnud ja nüüd kodu tulema poja peale, kes isa tunnistuse järele surunud oli ja nüüd elawaks on saanud. Tema on oma hirmsas, oma süü läbi, elulaewa-õnnetuses kõik kaotanud, kõige pealt enese usalduse, kõige ja iga üffiku omakiituse. Üffsi ähe on tema sellest laewa-õnnetusest peastnud, — waguja usalduse, et isa südames siiski halastus elab. Ja see lootus on temas tõusnud, kui tema tuhat walu ja wiletsuste all äratundis, et tema patt, tema isiklik patt, tema isiklikuks hukatuseks saanud oli. Nõnda tuleb tema ühe alandliku, lõhkenud südamega isa juurde; aga ta tuleb. Ja isa — ? Isa näeb nutustes silmades, wärisewates huultes oma lapse täit wälimist ja sisemist elulugu. Ja ta tõmbab seda, kes tema jalgade ees põrmus maas olla tahab, oma ülelaenetawa südame juurde; ja ta ei lasse seda, kes ennast temale päiwiliseks pakkuda tahab, sugugi lõpule rääkida. waid lasseb jälleleitule piduriided tuua, lasseb pidusööki walmistada, lasseb laulu ja kannelt ringmängule kõlada.

Arwate teie ehk, et see „üks kaswatuseteaduslik wiga“ oli nõnda toimetada? Tahate teie ehk „wanema wennaga“ kadedasti waadata, et isa nõnda armuline, on — ? Arwate teie, et õigem oleks olnud, kodutulejat esiti kolm nädalat kotis ja tuhas istuda lasta, peale seda teda proowi peale wõtta ja wiimaks tuhat noomimiste, hoiatamiste ja ähwarduste järele tema peale „halastama“ — ? Tõesti mitte! Just see ilmootamata, ilmotjata isa halastus oli, kes patu wõimu tema kreffkohas ära sulatas; oli tema kahetsus esiti tõsine, siis jõudis tema nüüd ühe sügawusesse, mida noormees isegi ei aimanud. Oli tema esiti ju oma pattu ära wandunud, siis suri tema talle nüüd, — selle halastuse jõul — täitsa ära. Jah, selle halastuse tundasaamises läks isa ja poja südamete ühtesulatamine täide, — üks saladusline ühendus, mis kellegi läbi enam lahutatud ei wõinud jaada. — Ja nüüd tunne Isas oma Jumalat, ja kadunud pojast ise oma fuju.

Müüd kuule sügawas kurbtuses enese üle seda Jumala otsust: Kustutatud on minu süü ja sa oled Minu laps ja pärija, kui ei oleks midagi olnud? On seal siis see liig, kui meie ütleme:

Patu andeksandmine oli patu surm, oli pühitsemise algus, jah, tõsise pühaduse algus —? Kui palju veel võidelda saab olema, kui paljude langemiste ja ülestõusmistega läbi veel minna võib, — seda minu Isa ja Jumalat, kes minule nii oma südame avanud on, ei või mina ialgi enam lahti lasta. Tema andis ennast kõige oma armastusega ja hiilgusega minu omaks ja mina annan ennast kõige minu viletsuse ja südamevaluga Tema omaks. Amen.

X.

On ka tegusi tarwis.

(Sakobus 2, 26; Roma 3, 28)

„On ka tegusi õndsuseks tarwis?“ — See küsimine on oma põhjusemõtte järele ju eel läinud peatükkides vastatud. Ja nimelt „ei'ga“. Seft kui õndsaks saamiseks midagi muud tarwis ei ole, kui et meie Jesuse omad oleme, siis ei ole tegusi tarwis! Armastuse tegude järele, mis suur maailmade-meister wiimsel lõpul inimeste juures leiab, otsustab Ta nende igawest saastust (Ev. Matt. 25, 31—46). „Mina tean sinu tegusi,“ nõnda seisab igas seitsmes saatekirjas (Johannese ilmutamine 2 ja 3). „Igaüks saab tema tegude järele mõistetud,“ nõnda kõlab kõigi apostlite kirjade läbi: Ja siisgi tõendavad Kristus ja kõik apostlid. „Kes poja sisse usub, sellel on igawene elu“; üksi usu läbi ja mitte tegude läbi jaame meie õigeks.“ Seda sõna „üksi“ on tõe poolest küll Luther oma tõlkes juurde lisanud. Al-

gustkirjas ei seisaks see sõna mitte, aga asja poolt seisab ta igalpool sellele, kelle filmad nägemiseks on

Kuda sünnib see siis nüüd kokku? Mina mõtlen hoopis lihtsalt! Küsib keegi: „Wõime meie oma õndsust oma tegudega muretseda?“ siis kuulub see kostus: Ei ja jälle ei, ka mitte kõige vähematki jagu. Ja kui Jumal tahaks ka 999 tuhandiku osa meie õndsusest toimetada ja meile viimse tuhandiku osa üle jätta, et meie seda ise muretseskime (— mina räägin meeletult —) siis oleksime peastmata kadunud. — Peaks aga keegi seejärele otsustama, et teod ülearu omad, siis peaks jällegi ütleva: ei ja teine kord ei; sinu usk ei aita sulle midagi, tema on, nii kui Jakobus ütleb, üks surnud asi, kui temal mitte tegusid ei ole. — Üks Lutheruse kiriku usuõpetlane on selle sõna ütelnud: „Head teod on õndsusele kahjulikud.“ See on õige, kui keegi oma heategude peale oma õndsuse põhjendada tahab. See on aga üks hirmus ja Jumalafartmata sõna, kui keegi seda sõna nõnda mõistab, kui oleksivad teod üleliigsed. Nõnda tõesti kui sinu usk terve ehk tõsine on, sünnitab tema tegusid, ja kui tema seda mitte ei tee, siis on tema iseeneses surnud. „Surnud usk aga, millest Jakobus räägib (peatükk 2, 14—26), ei ole õieti üksigi usk, vaid üksi tuim õigeusk (Orthodoxie). „Kuratid usuvad ka ja — wärisewad,“ kirjutab Jakobus pühaliku pilkamisega niisugus:est „surnud uskujatest.“ Kurat ei ole mitte Jumala salgaja; ei, tema on omal wiisil täis „õigeusuline.“ Tema teab, et üks Jumal on, ta teab, et pattinimeste hukatus on, ta teab, et Jeesus Kristus Jumala poeg on, et tema maailma oma kalli werrega lunastanud on, et tema surnuist ülestõusnud on. et tema kõige looduse ja nii siis ka kuradite, langenud inglite, üle kohut mõistma saab. Aga nemad wärisewad, sest et nendel see „usk“ on. See paljas mõistuse kindel teadmine ilma südame armastuseta, teeb üffi hirmu ja wärisemist, nii siis just wastandid sellest, mis usk teeb, nimelt rahu, rõõmu ja troosti elus ja surmas.

Ulf ei seisa ju mitte selles, et keegi teab, et Jesus Ünnistegija on, waid et keegi ennast ihu ja hingega selle Ünnistegija omaks annab. Kus aga nii lugu on, seal awaldab ka mida kauem seda rohkem üks sarnadus Jesusega, et keegi armastab nii kui Tema armastab, et keegi kannatab nii kui Tema kannatab, et keegi usub ja sõna kuulleb nii kui Tema uskus ja sõna kuulis. Iga üks, kes usub, püüab seejärele, et ta selle mõtteliselt saaks nii kui Jesus Kristus oli. Dtselohel ütleb apostel: „Kellel Kristuse waimu mitte ei ole, see ei ole mitte Tema oma.“ See waim aga määrab nüüd kogu inimese mõtlemise, elu, armastuse, kannatuse, tegemise ja jätmise. Kui Kristus meie sees elab, siis walitseb ka meie sees kuninglik armastuse seadus.“ Kui palju pattu, isemeeljust ja omatahtmist seal ka weel järele jäänud ja ärawõita võib olla, — see seadus walitseb aga.

Ja see saab siis ka elus awalikuks tulema; ta saab ennast „hea tegudes“ awaldama, see on, ühes tegemises ja jätmises, kes sarnadust Jesusega selgeks teeb. Kudas ta ennast awaldab, see saab ühe inimese loomuliku ihe-loomu, tema eluseisuste ja Jumaliku juhatuse järele täieste isefugune olema. Johannes ei teinud mitte Peetruse tegusid ja Peetrus mitte Johannese tegusid. Purpurikaupleja Lidia ei teinud mitte Apostli Pauluse tegusid, aga temal oli oma weikestes oludes nõndasama palju wõimalust, kui suurel paganate apostlil Issanda Jesuse nime auustada. Üks Franke, Binsendorf, Wichern on tegusid teinud, mis kõige maailmale filmi paistiwad; aga ühe waese waga emase wagne armastusetegu oma seitsme laste hulgas ei ole Jumala ees mitte wähem wäärt. Seal sel misjonäril on see arm, oma jutluse läbi inimese sõõjaid armastawateks inimesteks ümbermuuta; siin sel tiiskuse haigel usklikul noorel mehel on see kutse, oma waguja truu kannatuse läbi oma Ünnistegijat ülendada.

Igal pool on teod nõnda palju wäärt kui Kristus nendes on. Kõige hiilgawamad toimetused, kõige suure-

mad ohwrid, selle läbi ehk ka kõik wagad petetud saamad, on siis wäärtusetä, kui nende juures mitte Kristus ei ole. Nemad on wäärtusetä, kui nende kõige sügawam hing edemus, auuahnus ja isemeelsus on. (Ew. Matt. 1, 21—23.). Teiselt poolt ei kujuta kõige paremate ristiinimeste kõige paremad teod kaugelegi üht teenistust, ei, nad on üffi Kristuse armastuse iseenesest mõistwate teod, mis nendes elawad.

„Teie kõige kõrgema lapsed, kudas on lugu armastusega?“ — see on see kõige suurem küsimus. Kus armastus — Kristuse armastus — on (üksigi teine ei ole mitte seda nime ära teeninud), seal on see puu, mis headwilja kannab, ja tõesti hoopis iseenesest mõistetaw ja wäga sagedasti ilma et see, kes tegusti teeb, ise ei teagi. Nii kui puu, nõnda wili. Wili ei ole mitte puu, aga ta awaldab, kas puu hea on ehk mitte. Kas üks inimene oma isamaad tõesti armastab, seda ei saa mitte kõiksugu upsakate ja uhkeldawate „isamaaliku“ tõnede juurdes äratuntud, waid seejuures, kas tema antud wõimaluse juures wara ja werd isamaale ohwrits wiib. Need ohwrid ei ole aga siis mitte isamaa armastus, waid nad jooaksewad iseenesest mõista sellest. — Kui üks laps üts tõelik armastaw laps on, siis saab see armastus iga sammu peal selles ennast awaldama, et ta teeb, mis wanemad käsiwad, olgu see nüüd temale sünnis wõi mitte. See tema tegu ei ole mitte armastus, ta ei ole ka mitte iseäraline. Iseäralik, jah armastuse ärasalgamine, oleks wastand. Mitte teijiti ei ole Kristuse ja inimese hinge wahel. Kui Õnnistegija sinusse on mõjunud, ja sina Tema omaks oled andnud, siis ei ole sull ühtegi kõrgemat paleust enam kui see, armastada, nii kui Tema armastanud on. Ja et Tema ka sedasama tahab ja kõige oma üliwõimuga selle taga seisab, siis saamad ka ju, kärmemalt ehk aeglasemalt, Tema waimu wili ehk, mis seesama on, head teod ennast awaldama.

• Doktor Martin Luther räägib selle usu ja tegude

Jüdamete üle sõrdlemata wiisil järgmiselt: „Oh, usk on üks elaw, wirt, tegew asi, nõnda et see ilmwõimata on, et ta mitte järelejätmata ei peaks head tegema! — Tema ei küsi ka mitte, kas häid tegusi teha on, waid enne kui küsitakse, on ta ju neid teinud ja ikka tegemises. — Kes aga mitte niisugusid tegusi ei tee, see on üks ilma usuta inimene, kocab ja waatleb enese ümber usu ja heade tegude järele ja ei tea mis usk ehk head teod on, lobiseb aga siiski palju sõnu usust ja headest tegudest. — Usk on üks elaw julge (liigjulge) usaldus Jumala armu peale, nõnda kindlasti, et ta tuhat kord seeütle sureks. Ja niisugune Jumala armu usaldus ja äratundmine teeb rõõmsaks, ja lustilikuks Jumala ja kõige looduse wastu, keda Püha Waim usus teeb. Seepärast saab inimene ilma sunnita tahtlikuks, igaühte teenida, kõiksugu kannatada, Jumala meeleheaks ja kiituseks, kes temal niisugust armu näitanud on, nii siis, et see ilmwõimata on, tegusi usust lahutada, jah, nii ilmwõimata, kui põlemine ja paistmine tulest lahutud sõrb saada.“

Nii kaugele Luther. Tema rääkimise peale ei ole meil enam muud ütelda — kui seda, et, Jumalale olgu kiitus ja tänu, see, mis Tema ütleb, ka tõeliku eluga kokkukõlab. Kus elaw Kristuse usk on, seal on ka üks elu armastuses. Nii kui Jakobus „surnud usku“ waese, halasti ja näljase wennale ütelda lasseb: „Jumal andku sulle nõu, Jumal soendagu sind! nõnda ei ole mina weel ialgi üht uskwat ristiniimest rääkima kuulnud. Kogu kristliku ilma seisus teeb awalikuks, et usk ja armastus kassiklapsed on. See ei ole nii siis mitte usuõpetuse tõendus, waid üks ajaloolik elunähtus. Ehk kust on need tuhandesugused ühendused ja püüdmissed wälimise ja sisetamise häda kergenduseks tuhat haawadest werd jookswa inimesejuo hulgas pärit? Kust on nad tulnud ja kust tulewad nad ikka ja ikka need halastawad samariitlased, kes ennast ärasalgawalt ja täis armastust abita inimeste juurde, kes mõrtsukate kätte on sattunud, maha kummardawad? Kust on nad tulnud, need mehed ja naesed, kes

ifka uusi abinõusi ja teesi leiavad, et kadunuid otsida — ? Kust on nad tulnud, need mehed ja naesed, kes oma elu mitte kalliks ei pidanud ja on metsikude paganarahwaste hulka läinud ja kõik rõõmuga kannatanud, mis üks inimene kannatada võib, et neid, kes pimeduses olivad, walgusele wiia? — Jah, kust on nad tulnud? Kas ehk nende hulgast, kes alati hüüawad: „Sallimus! Sallimus! (Toleranz) kui see ewangelium oleks, ja kes sallimuse all seda mõistawad, et iga usku õndsuse jõuliseks peab pidama — ? Ehk nende seltskonnast, kes seal nõuawad, et iga hinna eest ristiusk ajawaimuga, ilmutamist teadusega äralepitama peab, mis tõepoolest nii palju on, kui ristiusku ja ilmutamist ajawaimu altari peal ohwerdama — ? Ehk nende ridadest, kes endid selle lause juures wäsinuks karjuwad: „Mitte usu peale ei saa waadatud, waid teo peale. Usu mis sa tahad ja tee mis sa pead! — On nad sealt tulnud? Ei, ei, tõesti mitte, waid nende ridadest, kes ütlevad: *Minu usun, et Jeesus Kristus on minu õnnistegija ja minu kuningas!*” Need räägiwad tegudest wähe ehk mitte midagi, aga nad teewad midagi korrapäralist, kui ka nendel enestel ialgi küll ja mitte rääkimise wäärtti ei ole. Ja kui sina, armas lugija, tõesti selle südame najal hingad, mis ainult halastusest Jumala kartmatat õigeks teeb, siis ei saa see sind ka mitte wana ja külma olekuse jätma.

XI.

See eesmärk.

(1. Korint. 15 w. 49.)

Õndsa Cäsar (loe Tsesar) Malanist sai mulle, ühe ustawa mehe poolt, järgmist jutustatud: See nimetatud truu Jesuse Kristuse sulane oli oma wiimastel aastatel

pimedaks jäänud. Nõnda ei näinud tema siis ühel päeval mitte, ei üks sõber tasa tema tuppa oli astunud. Ja ta ei kuulnud ka mitte, sest et ta kaunis waljusti ifieenesega rääkis. Mis ta aga rääkis, oli see: „Oh Issand, minu Jumal, sina minu Issa, ma ei wõi sest mitte aru saada; minu pea hakkab ümberkäima, see on koguni kõrge! Mitte inglidgi ei ole Sina wastu wõtnud, et Sina neid oma lasteks teeksid, waid inimesi. Mitte neid olewusi, kes pühaduses ja süütauses igawesest ajast saadik Sinu auujärje ümber seisawad ja igal ajal heal meel el Sinu kästusi täidawad, ei, mitte neid ei ole Sina heaks arwanud, waid inimesi, neid loodusi, kes Sind häbematalt maha jätnud ja ärasalrganud, ja kes Sind palesse löönud on!“ Jkka jälle hüüdis Malan neid sõnu: „Mitte inglid, ei inimesi oled sina wastu wõtnud!“ wärisewa häälega, õndsaliiku imestamisega. Ja seejures woolasiwad tänu pisarad üle tema falli pale.

Lootuse järel on ka sinul, kes sa seda loed, see mõte, mis meile elu annab, ju jagedasti südant puudutanud ja liigutanud. Igawesed ajad saawad lühikesed olema, et neid halastuse sügawusi, mis nendes määratud on, ära mõeta.

Ja see ei pea ka mitte sugugi nõrgestatud saama, kui mina ütlen: Wähemaga ei oleks meil aga ka mitte aidatud olnud sest üffi nii saame meie jälle oma tõsise eluolu sisse. See, kuhu Jumala armukäsi meid wiia tahab, on see, mis igauks teatud ehk teadmata igatseb, see mis üffi inimese hinge finnitada, kõige sügawama põhjani waigistada wõib. Meie õnnetus — oleme nüüd tema põhjuste üle selged ehk mitte — meie õnnetus on selles, et meie patu läbi Jumala lapsedõiguse tee pealt wäljatõugatud oleme. Meie õnn, meie õndsus wõib üffi selles seissta, et meie jälle seda tagasi wõidame, mis meie patu läbi ära kaotanud oleme.

Gmundenis Traunjärwe ääres, ühes tõelikus paradisis, seisiwad auujärjelt tõugatud würs tide lossid. Need on toredad lossid ja ilusate kohtade peale

paigutatud ja nende elanikkudel ei ole ühtegi waranduse puudust. „See on väga imelik ja äraseletamata (ütles mulle keegi), et need würstid, kes nõnda toredasti elawad, siisgi ikka kurwad on?“ See oli üks kodus küpsetatud mõttemiis. Kellel üks tõsine würtleik jüda on, see ei wõi enmast misgiga maailmas see üle trööstida, et ta oma auujärke kaotanud on. — Noh hea küll, ka inimene on loomulikus olus üks auujärgelt tõugatud würstipoeg. On tema tõelikult iseenele üle selgusele jõudnud, siis ei wõi teda misgi muu trööstida, kui see, et ta jälle oma auu ja wõimu riidega kaetud saab. Ilma pildita: Üksi see, et sa jälle Jumala lapsesks saad, wõib sinu hinge täitsa kõrgendada. Kõik teine — ja kui sa ka Serahwimi teenistusega auustatud saaksid, ei wõi seda mitte. Noh, ei pruugi ka seda mitte. Jumala rahumõtet ei sihi millegi wäheema peale, kui et sa tema lapsesks ja pärijaks pead saama, tema kaju sarnatesks. See on tema eesmärk meiega; laseme endid peale selle weel tähelepanna!

Jumal on meid määranud, et meie peame Tema Poja näokuju sarnatesks saama — „nii kui meie maapealset kaju oleme kandud, nõnda peame ka ta ewalikkaju kandma;“ — meie saame sellesama kaju sse äraseletatud ühest selgusest teisesse, kui Issandast, kes Waim on; — „meie saame Teda nägema, kudas Tema on, sest meie saame Tema sarnated Tema hiilguses olema!“ — nenda kõlab apostlite kirjade läbi (Rom. 8 w. 29; 1. Kor. 15 w. 49; 2. Kor. 3. w. 18; Joh. 3. w. 3.) Ja Jesus Kristus, nende Ünnistegija ja kuningas, on nende ise need sõnad suhu pannud. „Meie peame tema Poja näokuju sarnated olema,“ see on siis õndsuse tees eesmärk.

Oh, misjugune eesmärk! Beri tahab meil soontes pühaliku kohkumise ja õndsajaku imestuse pärast tarduda, kui meie seeüle täielikult järelmõtleme. Koguni kõrge näitab see meile olema, ja meie ei taha sellega mitte tõtta, sest et ta meile üli kõrge on. Meiega on nõnda-

sama, kui ühe waese poisikesega, kes kül krossi raha, mis heategija temale andis, tänuga wastu wõttis, kes aga mitte ei julgenud kullatükki, mis temale ka pakuti, wastu wõtta. — Aga just et Jumala eesmärk meiega nõnda kõrge on, et see ialgi ühegi inimese südamesse tulnud ei oleks, just seepärast kannab ta Jumaliku olefu märki. —

„Meie peame Tema Poja näokuju sarnaks saama,“ — ütles see, kes ennast kõige suuremaks patuseks nimetab. Kes tahab nüüd weel ühest tumedast, mõistatuslikust igawesest ajast rääkida, peale seda kui meie seda teame?! Kui ka küll weel palju wastutamata küsimisi järele jääwad, ometi ja siiski on kõik selge ja hele, sest et meie teame, et meie Tema Poja näokuju sarnaseks peame saama.

Ja kui see asi ka ilmmõetmata kõrge ja sügaw on, siiski tähendab ta üksi seda, — nii kui meie eespool ju näitajime — mis tarwis on, kui meie tõelikult ja peasjalikult peame Jumala lapsed ja taewale kõlblikud olema. Sest: „Tema ees ei maksa midagi muu kui Tema Oma kuju.“ — Nii ei ole siis ka see eesmärk, mis siin tähendatud on, midagi muu teine, kui see, mis Jumal ehtalgu- sest saatis tahtis „Jumal lõi inimest „Omale kujuks“, nõnda loeme piibli esimise lehekülje peal. Jumal tuleb nii siis (inimlikult rääkides) Oma algusmõte peale tagasi. Mis Tema esimise inimese juures kui alustuspõhja lõi, peab nüüd tõesti Kristuses lõpetatud saama. „Meie peame äraseletatud saama selgusest selgusesse sellesama kujusse, nii kui Issandast, kes see Waim on.“ Jesuses on Jumalik algkuju, kellesse meie kujutatud peame saama. Kristusest aga woolab nüüd ka Waim, kes niisugust äraseletust toimetab.

Inimeste poolt on üksi (oh! see „üks“ on paraku enamistel liig palju!) seda tarwis, mis Teersteegen nii ilusti wälja ütleb: „Nii kui õrnad lilled heal meelel awanewad ja päikesele end wagusi peawad, — Las' mind nii, wagusi ja rõõmus, Sinu kiiresti enesesse mahutada ja sind mõjuda lasta! Usklikul hingel on üksi

Kristuse peale waadata, lapselikult ja ennast Temast waadata, armastada, aidata ja kasvatada lasta. Sest see waade Jესuse peale ei ole mitte nii kui ühe ilusa muinas-aegse fuju ehk ühe elawa inimese waimustust äratawa fenaduse waatlemine, kus juures meie ise aga jääme, nii kui meie oleme. See usuwaade on — nii kui meie näinud oleme — armastuse waade, kes ennast kallitefega ühendab. Ünnisteja poolt sünnib üks eluwoolus uskliku, igatsewa, armastawa hingesse, nii kui wiinapuust sahwat ofjadesse jookseb. Armu osalise hingega sünnib üks märkamata ja fiisgi takistufeta muutus; ta saab ikka enam oma Ünnistegija sarnafeks, kelle sees tema elu täitsa algelu on. —

Kui meie üht noort inimest kauem aega mitte näinud ei ole, fiis imeteleme sagedasti see üle, kudas tema ootamata isa ehk ema sarnafeks on saanud. See efiti warjul olew ema fuju on tütres nähtawale tulnud, ja sagedasti mitte üffi ihu, waid ka waimu woolt. Et wanemad mitte alati iluduse ja woorusse eeskujud ei ole, fiis ei ole niisugune sarnafeks saamine mitte ikka kasu. — Aga auuwäärt on, kui ühe ristitiinimese juures märgata on, kudas Jესuse Kristuse kõrged woored, tema näo jume, mida kauem seda rohkem, temas wälja paistawad. Jumalale tänu! ka seda wõib mõni furd näha ja tunda.

Kui fina, armas kaasrändaja, aga ka furwalt ütelda tahaks: „Oh, minu juures ei saa teegi sellest midagi leidma!“ — fiis ei pea sa fiisgi mitte kahtlema, waid kindlas julguses olema. Waata ühtelugu Jესuse peale, — hoiu ennast liikumata Tema poole; Tema saab oma alganud tööd sinus lõpetama. See on Tema asi ja auu. Mis sa märkad ehk mitte ei märka, see ei tee midagi wälja. Ara pane fina aga Tema Waimule ühtegi takistust wastu; lase Temal aga igal pool wõimust sinu üle olla, ja fiis saab ka sinu, niihästi kui ühe Abrahami ja Pauluse sees, wiimsel otsal Tema fuju paistma.

Täielik ühendus Jესusega saab ennast igalpool kui

äräseletamine „taewaliku fujusse“ tõendama. Ta aitab sind kõige esmalt alati õige seisusse patu vastu. Jესuse ligioleku läbi oled sa ühetäsa kaitstud hoolimatuse eest patu vastu, kui ka argtuse eest püha mõitluses. — Nõndasama saad sa ka Jესuse ühenduse läbi maapealises elumõitluses ikka õiget trehwama. Ialgi ei saa sul rõõmus meel toimetuses puuduma; sest, nii tühine ja masinataoline sinu töö ka olla võib, on ta siiski sulle kõrge ja auus, sest et ta sellest suurest Jumalast taewas kästus on. Jესuse mõitluse järele pead sa teda kõige truudusega tegema, rõõmsas ja rahurikkas meeles kui Jumala laps. Nõnda saab siis wiletsa kuuele, keda sina nüüd kannad, warsti auuriie järgnema.

Elu raskustes ei saa sa ialgi julgust ehk lootust kaotama, kui sa Jესuse peale waatad. Kui ka sagedasti süda wäriseb, film pisaraid walab, — siiski õpetab sind tema näitus, et just kannatuste all taewane meister südamesse, waimudesse oma alati makswad fuju wajutab. — Elu rõõmu maitsemistes aga saad sa alati õiget mõtet ja õiget kokkukõla leidma, sest nii kaugele kui sinu Jესus üheslähed, wõid sina ka julgesti minna, ja kaugeemale ka wististi mitte. Tema ligiolek aga saab sulle ka elurõõmud äräseletama, et sa nendes juba igawese taewa õndsuse eesmoitset leiad. — Ja mis wiimaks inimestega ümberkäimisesse puutub, siis saab Tema ligiolek sind ikka õiget õpetama. Sull saab lust olema, armastada, aidata, teenida, kus ja kudas sa ka oled. Aga ialgi ei saa sa inimeste orjaks saama; ialgi ei saa nende meelitamine ja ähwardamine sind eksitama, kui sa Jესuse peale waatad. Aga ka inimeste kadetus, waen, wiha ja tagakiusamine saawad waates Selle peale, kes, oma waenlastest piinatud, oma waenlaste eest palus, ükfi uut armastust, see on: uut äräseletust, täiemat Kristuse sarnaseks saamist, sinu sees sünnitama.

Meie wõime kõik seda ükfi wähe joontega tähendada. Aga kindel on, et elu Kristusega ka sarnaduseks Kristu-

sega saab. Lugejad ehk on ju Sakardi kudumiseft kuulnud. Seal istub kangur ja tal on selgesti eeskuju filmade ees, mille järele ta fuob. Järelandmata peab ta oma waadet eeskuju peal hoidma ja need tuhanded ja mitmed tuhanded lõngad äratarvitama. Mis aga sellest saab, ei näe ta mitte, sest et töö finni kaetud on; alles siis, kui wiimane lõng ärafuotud on, saab kate ärawõetud. Ja nüüd saab awalikuks, et truu kangru töö justament eeskuju kohane on. — Kas see ei ole mitte ilus pilt? Issand, kes Waim on, tahab selles temale alandlikus wagusas hinges maapealse elu ilmlugemata lõngadest Kristuse kuju sinu hinges fujutada. Dota sa aga aega; ole sa aga waguft; anna ennast Temale ja wõtta Teda omale! Päew saab tulema, seal saab ka sinu juures täide minema, et ka „sinus Issanda Jesuse selgus lahtikaetud palega ennast peegeldab.“ (2 Kor. 3 w. 18.)

Kes teab, millal —? Noh, annaks Jumal siis, kui maapealne elupäew lõppenud on. Kui sa siis wabaks saad patu ihust, surmast, alandamisest ja mitmesugustest fiufatustest, — kui sa siis ilmast täis pattu ja fiufatust ärawõetud ja nüüd ühe uue maailmasse pandud saad, kus kõik sinu ümber uue elule abiks tuleb, — miksparast ei peaks siis see hiilguft kuu ilmuma? Kui see aga nõnda on, et sa fiin tõesti seeft pidi patule ära jurnud oled, nii et ta weel wastu sinu tahtmist „sinu külles“ on, — miksparast ei peaks siis Igawene armastus wõera wõimu finult ära wõtma? Ja kui ta finult ära on wõetud, mis takistab siis weel, et nüüd „Jumala Pojanäokuju“ Tema ihulikust ja waimulikust ausus sinus ei ilmu — Ta on seesama elujõud, mis fewadel wanad kuiwad lehed, mis weel puu küljes ripuwad, äratõukab, seesama jõud, mis uued toredad fujutused wälja ajab. Seestpoolt tulewad mõlemad, aga ta mõjub wäljapoole; furnut äratõugates, eluhiilguft sünnitades.

Nõnda on see ka waese inimese olemusega, kelles Kristus aset on leidnud. Sinu tee, oh ristiniimene, on Jesuse foolis üks suremise ja elawaksfaamise tee. Ihulif

lit olek aga on Jumala teede lõpp." Wiimeses otsas saab „awalikuks“ saama, mis see tähendab: Pühadus on finnimähitud hiilguš; hiilguš on lahtimähitud pühadus."

Sisu:

	Lehek.
1. Ühtki meest laewa peal, kes trööstida võiks	8
2. Loomulik surmauni.	7
3. Jumalik kutse	12
4. Mõnesugused ettekäänded	19
5. Dige vastus	24
6. Valgustus meeleparandusele	28
7. Sele paiste	35
8. Waata Jesuse peale	41
9. „Et mina Tema oma oleks!“	47
10. On ka tegusti tarwis?	52
11. Tee eesmärk	57

05
EA 36787

Hind 15 kop.

